

Civili-
zație
extra-
teres-
tră
sau
stea
pulsă-
torie?

Biblioteca Centrală
Regională
Muncitorii-Dava

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

**Veac
nou**

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

ANUL XXIV

5 aprilie
1968

14

12 pagini,

(1203)

1 leu

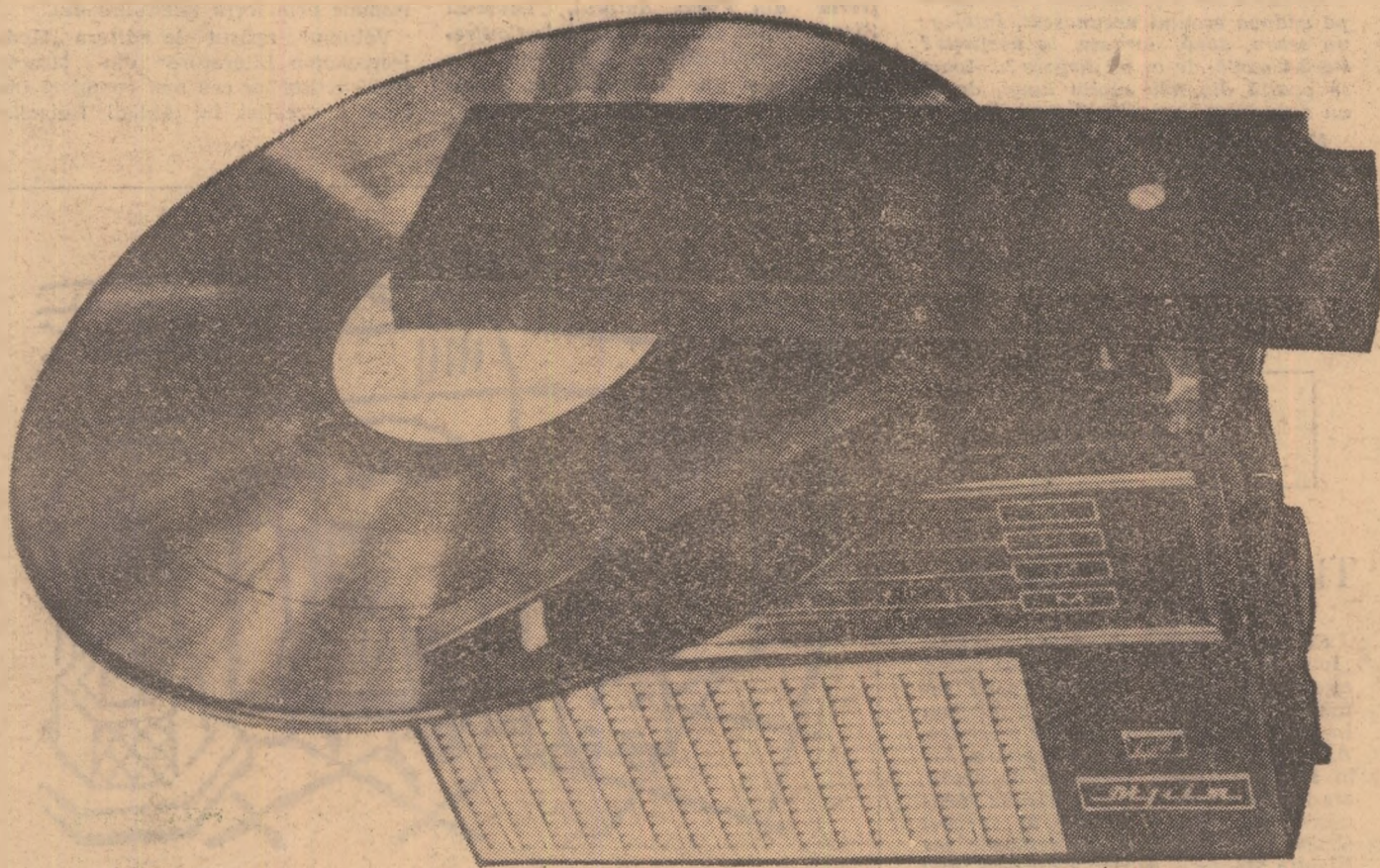
Karine, frumusețe armeană

Foto: V. Pervențev (A.P.N.)

DIN SUMAR:

Numerele magice
și copiii uraniului

Cinci minute de la
descoperirea Americii

O noutate... cu transistori: aparatul portativ „Mria”, de fabricație ucraineană, prevăzut
cu picup în miniatură

Foto: A. Zalara

● Un erou al tim-
pului nostru ● Ca-
tacombele orașelor
moderne ● Noul
rege al westernu-
lui ● Inima la alti-
tudine ● Conjuncti-
vita primăvărată
și conjunctivita de
fin ● Zeci de varian-
te pentru un stră-
nut ● Și roboții ro-
șesc ● Pagina de

umor

D. Bisti: Ilustrație la poemul „Vladimir Ilici Lenin” de Maiakovski
(Gravură în lemn)

PROZĂ

O siluetă modernă

Ivan Petrovici urmărit, prin oglindă, profilul ascuțit al soției sale, își coborî privirile spre picioarele ei de libelulă și oftă. După care auzi zgomotul ușii de la ieșire, închisă cu violență. Soția lui plecase...

Își turnă un pahar cu bere, adusă de la Narva de un concetățean, și-l ridică de pe masă cu duioșie. Nu mai avusese de mult parte de un interlocutor răbdător, un provincial cinstit, de modă veche, care să-l asculte pînă la capăt, să-l înțeleagă și să-l compătimizească.

...Natașei nu-i poți aduce aminte de Narva. Pe atunci era o floare de cîmp, cu sînge parfumat. Cînd se arăta pe stradă, trecătorii întorceau capul după ea cu umeri cu tot. Avea o linie grațioasă și naturală, ca nimeni alta. Obrăjorii, mînușele, piciorușele ei — și toate celelalte... Ca un violoncel.

Dar acum... Văzurăți ce-a rămas din ea, de cînd își tot șlefuieste silueta după gusturile altora?

— De ce te-ai dat așa la strung? am întrebat-o eu. Mi-e greu să mă uit la tine.

— Ești un troglodit și n-am nevoie de privirile tale. Du-te în Laponia și însoară-te cu o focă.

— Doamne, Dumnezeu meu! Nu există oare o medie acceptabilă între o siluetă de ființar și una de focă? De ce să sărîm de la o extremă la alta?

Nici de răspuns nu vrea să-mi răspundă. Mă privește cu coada ochiului, de parcă n-aș fi bărbatul ei, ci o scui-pătoare plină virf și nimic mai mult.

Am prins-o într-o zi în toane bune și i-am spus:

— Natașenka mea! De ce și pentru cine te ascuți tu mereu, ca un cui? Sper că nu pentru mine. Gusturile mele le cunoști din copilărie.

Și-a mișt numai ochii, ca o panteră înainte de a sări. După aceea, prostul de mine am fost nevoit să mă plimb două ore pe coridor, implorînd-o să-mi deschidă ușa.

Cît poate omul să îndure? Nici sfîntul Sebastian nu s-a canonicat așa. Are o poftă de mîncare sănătoasă, de modă veche. Și cu toate astea... La micul dejun nu mîncă decît o felie de piine prăjită, la prînz suge două lămii, iar seara înghite un iaurt cu bacili bulgărești.

Dacă mă trezesc din somn noaptea și aprind lumina, o văd cum stă trîntită pe spate, ținîndu-și plafonul, cu buze tremurînde și ochi sticloși, de om flămînd. Te miri că nu și-a pilit și dinții...

...Despre ce-i vorba? Piinea ingrașă, cartofii te umflă, carnea nu te lasă să slăbești, laptele e prea gras... Are cîte o indicație din asta pentru fiecare produs. Pe deasupra, o zi pe săptămîină

ține post negru. Pentru o siluetă cît mai aeriană. Se înțelege de la sine că în ziua de post negru mă ronțăie pe mine, pînă îmi ies din minți.

Din cauza asta plexul solar i s-a chircit sub lingurică, nervul simpatic i s-a răsucit nu știu cum, iar stomacul refuză să mai lucreze... Singele i se subțiază. Globulele albe, de foame, le mîncă pe cele roșii și din sînge nu mai rămîne decît serul...

I-am spus medicului ei curant:

— Scumpul meu, încearcă dumneata, ai influență asupra ei. Se chinuie femeia fără nici un rost. Curînd n-o să mai rămînă nimic din ea.

A ridicat din umeri, cu toate că mi-e prieten. Doar indispozițiile astea stomacale și amețelile îi cresc lui contul la casa de depuneri!

În schimb nevastă-sa e rotunjoară, că și-e și ciudă să te uși la ea. Bea și untură de pește. Un hoțoman, doctorul ăsta!

Moda! Cine o fi lansat-o? Întreb-o pe văduva eroului necunoscut. Înțeleg! un sezon, două, dar așa, la nesfîrșit? Dacă-i modă, de ce nu dispare?... Acum se poartă din nou rochiile lungi, de ce nu s-ar purta și o siluetă mai plinuță?

Nevastă-mea nici nu vrea să audă. „Niciodată, zice ea, nu ne vom mai întoarce la silueta vitelor de tracțiune. Femeilor de-abia acum le-au crescut aripi...”

Sașa Ciornii

1931

REVISTA REVISTELOR

Tineri poeți români

Cu diferite prilejuri, revista sovietică „Inostrannaia literatura” a inclus în numerele sale creația tinerilor poeți români. Așa, de pildă, revista a publicat în 1965 versurile lui Nichita Stănescu, Ana Blandiana și Ion Alexandru, iar în 1966 a recenzat volumele de poezii ale lui Marin Sorescu și Gabriela Melinescu. În ultimul număr al revistei (2/1968) sînt prezenți cu versurile lor Nichita Stănescu, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Ion Alexandru, Marin Sorescu și Cezar Baltag. Traducerile sînt semnate de Inna Kașejeva și Kirill Kovaldji. Ultimul semnează și nota

introdactivă la culegerea de versuri aparținînd tinerilor poeți români.

Autorul miciei prefețe remarcă, mai întîi, că ultimii ani „au fost deosebit de mănoși pentru poezia românească, în albia căreia s-a revărsat, cu impetuoșitate, noul val al tinerelor talente”. În continuare, Kirill Kovaldji se oprește asupra orientării de idei a tinerei poezii românești, care încearcă să surprindă și să precizeze locul omului în lumea contemporană și locul acesteia din urmă în structura interioară a omului modern. Utilizînd cele mai diferite mijloace de exprimare, proprii unor individualități puternice, noua generație de poeți a adus în primul plan „ceea ce noi numim, chiar dacă expresia este aproximativă, poezia intelectuală”.

Se pare că autorul notei amintite urmărește atent viața noastră literară, de vreme ce în rîndurile sale străbat ecourile unor discuții care însoțesc tinăra poezie românească. El cunoaște destul de bine atitudinile diferite ale criticii noastre literare în această problemă. Kovaldji consideră că pozițiile, uneori divergente, sînt firești, ca rezultat al unor dezbateri literare și fertile, cu atît mai mult cu cît, pe fondul acestor discuții, „poezia crește și se dezvoltă”. Concluzie neîndoiește exactă, mărturisită chiar de versurile publicate în traducere rusă de revista „Inostrannaia literatura”.

ANTICARIAT

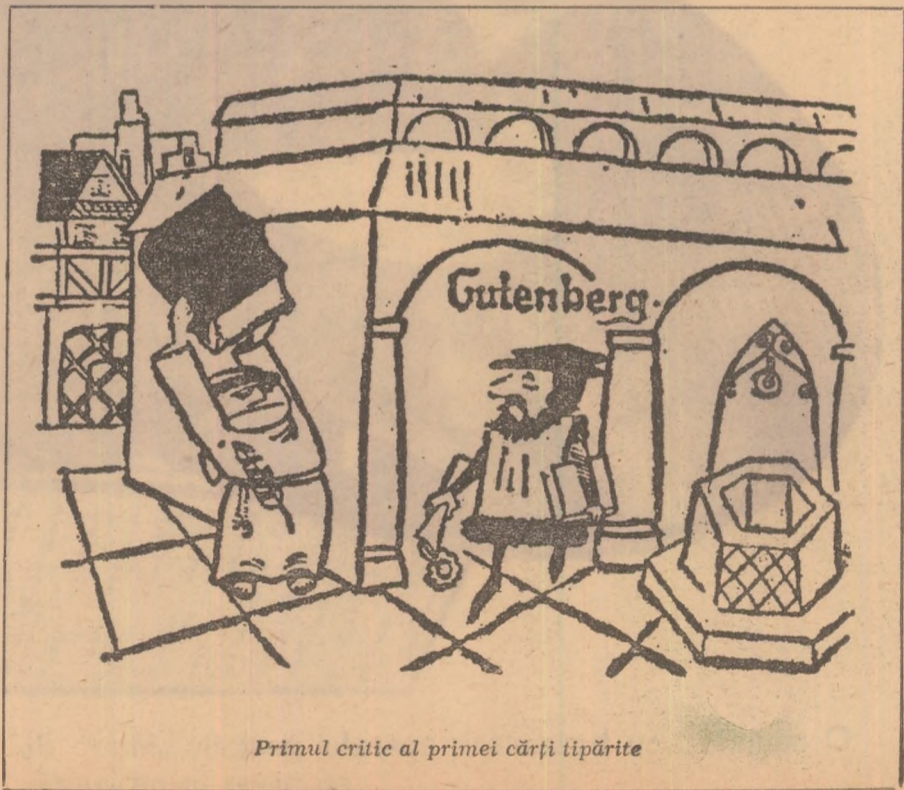
Cărți rare din secolul XVI

Cele mai vechi manuale în limba rusă, cunoscute pînă astăzi, datează din secolul XIII și au fost scrise pe coajă de mesteacăn. Primul abecedar tipărit în limba rusă reproduce textele manuscriselor folosite pînă atunci în învățămînt și apare în 1574, sub îngrijirea lui Ivan Fiodorov.

Cartea lui Fiodorov este de format mic, cu caractere limpezi și cu ornamente în formă de flori. În paginile de început se găsește alfabetul, iar în încheiere, exercițiile de gramatică și de ortografie, conjugarea verbelor și declinarea substantivelor. Fiecare nouă literă a alfabetului este însoțită de versuri, rugăciuni și învățături biblice. Pe ultima lui pagină sînt imprimate stema Lvov-ului, numele lui Fiodorov și anul editării.

O altă carte tipărită în același secol este „Gramatica elenă bilingvă”, cu textul în limbile greacă și rusă. Ea a fost editată în 1591, avînd ca autor pe Arseni Glasonski, un grec stabilit în Rusia.

În sfîrșit, merită să fie amintite alte două manuale, editate în 1596 de Confretria din Vilno. Autorul, Lavrenti Zizani, a fost profesor la școala Confretriei din orașul amintit și a redactat o gramatică și un vocabular al limbii ruse.

Primul critic al primei cărți tipărite

cartea

EDITORIALE

Mihail Bulgakov: Opere alese

În ultimii ani, numele și opera scriitorului Mihail Bulgakov a reapărut, cu o nouă strălucire, pe firmamentul literaturii sovietice. Faptul se datorează, într-o mare măsură, publicării unei bune părți din opera lui, pînă atunci necunoscută, ceea ce i-a completat personalitatea artistică cu noi date.

Dacă pînă în urmă cu cîțiva ani, istoria literaturii îi înregistrase mai ales talentul de dramaturg, acum atenția cercetătorilor literari și a publicului cititor se concentrează asupra operei lui de prozator. E și firesc dacă ne gîndim că, în ultimii ani, au văzut lumina tiparului pentru prima dată „Romanul teatral”, „Maestrul și Margarita” și a apărut, într-o ediție completă, principala sa operă în proză „Garda Albă”. La acestea se adaugă esul despre viața și opera lui Molière, care se integrează pe deplin în tematica generală a operei sale.

Intr-adevăr, dacă în romanul „Garda Albă” scriitorul se preocupă de soarta intelectualității ruse în timpul războiului civil, în celelalte scrieri ale sale în proză el se dovedește deosebit sensibil la problemele creației și ale creatorilor de frumos. „Romanul teatral”, ca și „Viața domnului Molière” sau „Maestrul și Margarita” abordează din diferite unghiuri și cu mijloace diferite, destinul omului de artă în trecut și în prezent. Tendința generală a acestor lucrări este de a înfățișa triumful final al artistului, care se impune prin forța talentului său.

Volumul apărut la editura „Hudožestvennaia Literatura” din Moscova oferă cititorilor cea mai completă imagine a creației lui Mihail Bulgakov.

Un erou al timpului nostru

La 12 aprilie 1961 pământului i s-a adresat un mesaj fără precedent. Primul om care se desprinsese de gravitația ancestrală, călătoreea într-un bolid ce zbura cu o viteză fantastică printre stele. De acolo, din țările Universului până atunci nepătrunse, concetățeanul pământinilor ni se adresa cu o voce în care descifrați vigoare, încredere, sensibilitate. Rostindu-și emoționat dar calm cuvintele, călătorul aducea vestea cea mare: omul poate trăi, lucra, visa și în Cosmos. Ascultându-l, oamenii trăiau fiorul emoției sale amplificate la scara globului terestru. Pentru că o

Era Iuri Gagarin.

Viața lui a devenit fulgerător cunoscută în întreaga lume. Zimbetul lui prietenesc a ajuns repede pe coperta întâia a marilor reviste. Pasiunea lui pentru zborurile cosmice a devenit o atracție pentru mii de tineri care-l adresau zilnic scrisorile lor.

Atunci când l-am cunoscut pe Iuri Gagarin m-a izbit, înainte de a-l privi, vocea lui. Era aceeași voce pe care o auzisem din Cosmos — de un calm desăvârșit, ușor târăgănată și din care răzbătea o mare încredere. Era vocea care ne bucurase într-atât rostogolind spre noi celebrele fraze ale unei zile de primăvară 1961: „Mă simt bine. Foarte bine. Pământul este rotund. Priveliștea lui este cea mai frumoasă imagine pe care o poți admira. Păcat că nu putești fi cu mine”.

În seara aceea când „am fost cu el”, Gagarin, asaltat de numeroase personalități artistice prezente la Festivalul internațional al filmului de la Karlovy-Vary (1966), ne-a dovedit o atitudine vastă

supraaglomerarea orașelor, care reclamă soluții de mare anvergură. La început așezările urbane s-au mărit întinzându-se în suprafață. Într-o a doua etapă ele au crescut în înălțime; a fost epoca de glorie a zgirilor-norilor. Pentru orașele de astăzi și de mâine, amenințate cu asfixia, trebuie să se recurgă la o a treia dimensiune. Așa s-a ajuns la concluzia că sub pământ își pot găsi locul toate construcțiile care nu sînt indispensabile la suprafață. În această categorie intră garajele, diverse căi de comunicație — șosele cu puncte de parcare și căi ferate cu gările respective —, precum și numeroase clădiri publice sau particulare.

Un exemplu din această categorie îl constituie marile magazine. Din moment ce ele tot nu deschid ferestrele și ard toată ziua lumina electrică, ar putea funcționa la fel de bine îngropate în sol, eliberînd astfel destul de mult loc. Tot în „superpivnițe” urbanistii înțrevăd instalarea unor instituții culturale (teatre, cinematografe).

Pentru moment există în lume aproape 70 de centre comerciale subterane. Unul din cele mai mari se află la Montreal sub piața Ville-Marie. Peste 80 000 de persoane își petrec acolo o parte din zi, legați printr-o întreagă rețea de galerii de centrul orașului. Lucrările continuă; peste 10 ani principalele magazine, instituții și hoteluri vor fi unite prin galerii pentru pietoni, avînd magazine pe ambele laturi și împinzînd o suprafață de 40 ha. Japonia bate recordul cu 25 de ansambluri subterane denumite „chikagai”. Cel mai mare este situat lângă gara din Osaka. Are 570 km de străzi pe care circulă zilnic cei 800 000 de clienți ai celor 225 de magazine. Acest mic oraș subteran este deservit de ascensoare și de scări rulante și comunică direct cu gara și stațiile de metro.

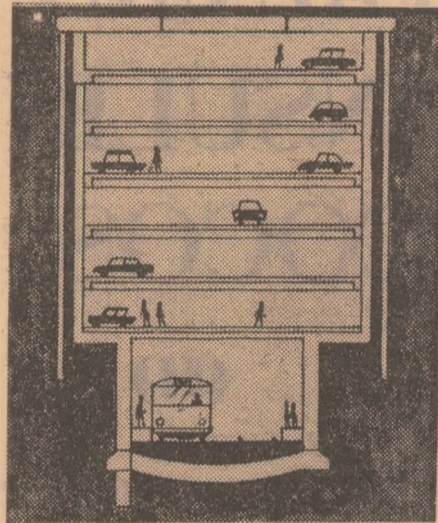
Inceputuri mai modeste s-au făcut la Paris unde sub pământ există câteva stații de parcare, care se vor înmulți rapid în viitorii 15 ani pentru a putea găzdui 100 000 de automobile. Uneia din cele aflate în construcție i se vor alătura câteva magazine. Un adevărat complex subteran nu se va naște, însă, decît sub actualele hale, proiect în discuție.

Merită amintite și lucrările începute la München sub piața Stachus, prin care trec zilnic 170 000 de automobile și motociclete, 3 000 de tramvaie și 500 000 de pietoni. Socotind că peste cîțiva ani circulația nu ar mai fi fost posibilă, se coboară sub pământ pe 55 000 m². Cele șase nivele vor conține de sus în jos: un mare centru comercial, încăperile administrative ale întregului complex și clădirile gărilor de cale ferată, garaje, stații de metro.

Tehnica construcției în subteran este rezolvată. Nici măcar solul nefavorabil nu mai constituie o piedică, existînd posibilitatea de a elimina apa freatică, de a injecta în pământ materiale speciale care-l fac impermeabil, de a folosi cimenturi rezistente. Metode de lucru noi reduc la minimum timpul de întrerupere a circulației la suprafață: se înfig în sol stilpi uriași de oțel, cu diametrul de un metru și lungimea de cîteva zeci de metri și peste ei se așează treptat plăcile de beton care reprezintă concomitent tavanul complexului subteran și partea carosabilă a pieței sau străzilor de la suprafață, după care se continuă spre adînc.

Nesoluționate au rămas încă problemele psihologice pe care le pune viața într-un cadru artificial. În secolul trecut, tunelurile de cale ferată erau asociate cu întunericul, sufocarea și claustrofobia. De atunci întunericul a fost învins de puternica iluminare artificială, iar aerul condiționat elimină orice pericol de sufocare. Urbanistii își dau, însă, perfect de bine seama că nu pot

îngropa orașe întregi sub pământ. Ei sînt opriți de limitele biologice ale omului care are absolută nevoie de lumina Soarelui. Fără ea organismul slăbește, globulele roșii se împutinează și pielea se decolorează (japonezii, de pildă, sînt

Catacombe moderne cu șapte nivele, pentru parcare automobilelor și un metrou express.

nevoiți să distribuie creme și vitamine femeilor care lucrează în „chikagai”). Deși nu se cunosc prea multe despre viața în subteran, este sigur că ea nu poate fi luată în considerare decît pentru un timp limitat.

IN CURÎND

Din Olanda în Caspica

— numai pe apă

Intr-un golf din Marea Caspică se pregătește să iasă în larg instalația plutitoare de foraj „Hazar”. Construită după o comandă sovietică în Olanda, ea a fost transportată la destinație remorcată prin canalul Volgo-Balt.

„Hazar” este o construcție unică în ce privește destinația și utilizarea. Ea se compune dintr-o platformă gigantică pe care este montată o sondă înaltă de 47 de metri, cu tot utilajul de foraj necesar și un sistem energetic complex. După ce va fi transportată de un remorcher la locul unde urmează să sape sonde de țitei pînă la adîncimi de 6 000 metri, „Hazar” își va înfige în fundul apei cele patru „picioare” gigantice menite să o fixeze temeinic în mare. Fiecare „picior” cîntărește 700 de tone și e lung de 94 de metri.

Pentru echipaj și petroliști insula plutitoare va fi o casă confortabilă, cu cabine elegante, sală de mese încăpătoare, sală de cinema, camere de baie, spălătorie. Instalația radiotelefonică de care dispune va asigura legătura permanentă cu țărmlul.

La montarea insulei plutitoare „Hazar” lucrează un colectiv care acum doi ani a montat în același loc macaraua-catamaran „Keorogli” construită la uzinele Krasnoe Sormovo. Pînă în clipa de față el a imbinat secțiile platformei, a montat instalația de foraj și „picioarele”. Nu va mai trece mult și insula plutitoare va porni în prima „cursă”.

Yuri Gagarin, într-un instantaneu inedit, la Karlovy-Vary în iulie 1966, în concediu cu soția (stînga) și fiica.

măre și gravă bucurie cuprinsese pe pămînteni la auzul acestei noi și strălucite izbînzii a omului pornită să smulgă tainele naturii. Își spusese cuvîntul, în făptuirea acestui salt gigantic al cunoașterii, neistovita tenacitate a savanților și inaripata gîndire a tuturor artiștilor care visau la ziua ieșirii din granițele planetei Terra. Lansarea primului om în Cosmos și înapoierea lui pe pămînt au fost mărturiile convingătoare ale unei remarcabile realizări a științei și tehnicii sovietice, realizare prin care s-a adus o prețioasă contribuție la patrimoniul științei mondiale.

Dincolo de măreția faptei în sine, oamenii se grăbeau să afle identitatea celui dintîi zburător în Cosmos.

sferă de preocupări încît gazetele cehoslovace de a doua zi îl decretau învingător în maratonul întrebărilor și răspunsurilor. Transcrise, gîndurile și opiniile împărtășite de Iuri Gagarin în seara aceea vor fi, poate, o pagină, a unei cărți despre eroii Cosmosului.

Astăzi, acum, este greu de închipuit că acest erou al timpului nostru, care abia împlinise la 9 martie 34 de ani, nu mai este.

Pentru că, pierit în urmă cu o săptămînă într-un tragic accident de avion, Iuri Gagarin se va păstra în amintire drept cel care a făcut primii pași pe drumul spre stelele eminesciene pînă la care:

E-o cale atît de lungă
Că mii de ani i-au trebuit
Luminii ca s-ajungă.

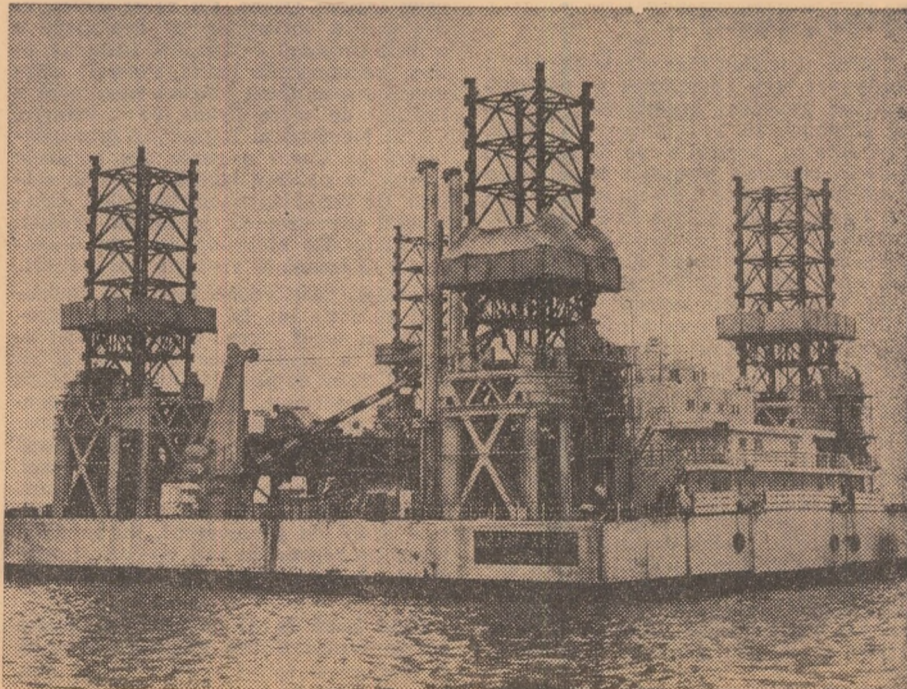
În mesajul tău, care va rămîne nemuritor, îți exprimai regretul că dintre contemporani nu mai e nimeni cu tine. Dar cît de rău ne pare nouă astăzi că nu mai ești tu printre noi.

Cristian Popișteanu

CE SE DISCUTĂ

Catacombele orașelor moderne

Ce cauze au dus în trecut la efectuarea unor lucrări subterane? Exploatarea subsolului (puțuri, cariere, mine), circulația (tuneluri rutiere și feroviare, metrouri, galerii destinate conductelor, cablurilor telefonice și electrice), protecția (catacombe, linii militare, adăposturi antiateriene). Lor li se adaugă acum

DRAMA INSULEI COCOS

(II)

Victimele „Săbiei însingerate“

În 1853, în America se răspîndi zvonul că în insula Cocos ar mai exista și o altă comoară, ascunsă de vestitul pirat Benito Bonito, supranumit și „Săbia însingerată“. Zvonul era alimentat de sosirea la San Francisco a soților Welch. În înalta societate a orașului se vorbea că soția lui John Welch ar fi fost cîndva prietena „Săbiei însingerate“. De altminteri, Mary Welch n-avea de gînd să-și ascundă trecutul romantic și acordă cu plăcere unor reporteri de la un ziar de scandal un amplu interviu. Ce declara această femeie care trecuse pragul unei jumătăți de veac? În urma cu treizeci și trei de ani, cînd avea numai optsprezece ani și era „înebunitor de frumoasă“, fusese răpită, în Panama, de Benito Bonito — piratul care semănase spaima în inimile localnicilor. După afirmațiile ei, Benito Bonito nu era spaniol, nici portughez cum se credea, ci englez sadea, pe adevăratul lui nume Alexander Graham. Da, chiar Alexander Graham, care în bătălia de la Trafalgar comandase bricul Devonshire, remarcîndu-se în lupta ce-i adusese amiralului Nelson o glorie nepieritoare. Curînd, însă, după aceea, din motive necunoscute, Graham porni cu corabia lui spre țărmul panamez. În largul mării își înștiință echipajul că hotărîse să se apuce de piraterie. Cea mai mare parte a marinarilor i se alăturară, cei care refuzau să trădeze coroana fiind debarcați în Panama. În preajma portului mexican Acapulco, Graham întîlni cinci vase spaniole, dintre care trei erau militare. „Săbia însingerată“ le atacă cu mult curaj și, cu toate că raportul de forțe inclina evident în favoarea spaniolilor, izbucni să distrugă cu tunurile de pe Devonshire trei dintre navele lor. Cum și vasul lui fusese grav avariat și era pe cale să se scufunde, Benito Bonito trecu cu întreg echipajul pe galeonul Relampago. Pirajii puseră mîna pe o pradă bogată și porniră spre insula Cocos. Pe țărmul golfulețului Mayfair, Graham-Bonito porunci echipajului să sape în coasta stîncoasă un puț, legat cu o peșteră printr-un coridor lung de aproape zece metri. În această peșteră fu ascunsă comoara.

Paisprezece inși din banda lui Bonito, răniți în lupta cu spaniolii, rămaseră în insulă, sub supravegherea lui Mary și a chirurgului de pe vas, în vreme ce Benito Bonito porni din nou la vînațoare, spre țărmurile panameze. Norocul îi surise și de data aceasta: după șase luni el se înapoie în insulă cu o pradă la fel de bogată ca și cea dintîi, pe care o ascunse de asemenea în peșteră. Intrarea în grotă fu apoi acoperită cu un bloc imens de piatră.

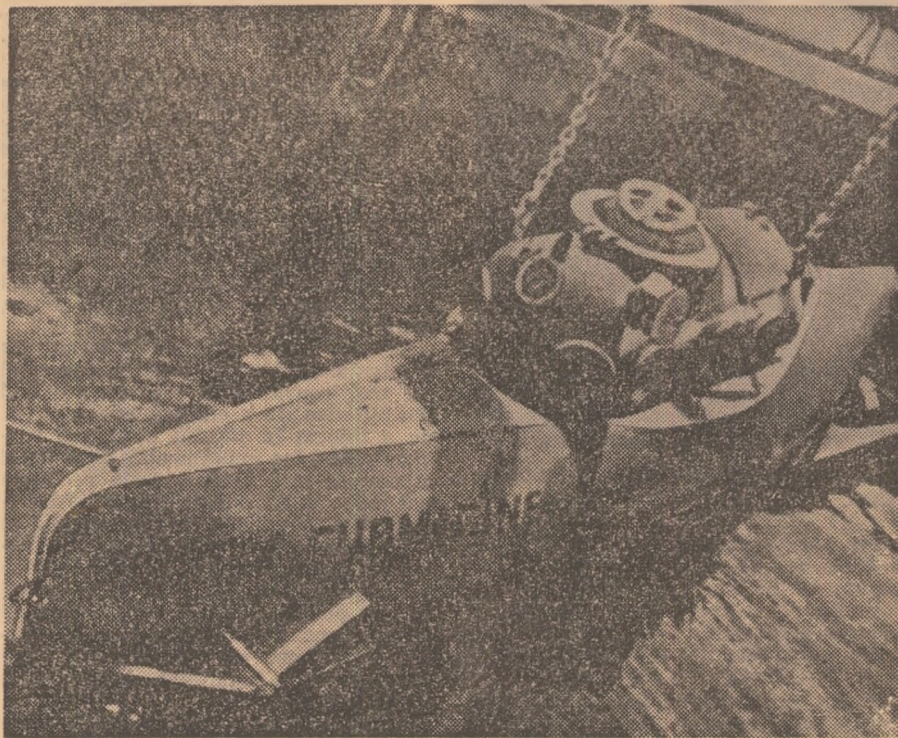
Eșecuri, eşecuri...

Cel de al treilea atac pirateresc al lui Bonito, la care participară și cei paisprezece marinari însănătoșiți, chirurgul și Mary, fu însă și cel din urmă. Amiralitatea britanică se lansase de mult în căutarea piratilor. În cele din urmă, două fregate îi descoperiră în largul Costa Ricăi. Știind ce-l așteaptă, Graham-Bonito îi incredință lui Mary harta și planul comorii din insula Cocos. Apoi, sub privirile îngrozite ale tinerii femei, cruzii emisari ai guvernului britanic spînzurară căpetenia piratilor și pe douăzeci și trei dintre acoliții lui. Cei cîțiva membri ai bandei care se căiră pentru fărădelegile comise (printre care chirurgul și Mary) fură transportați la Londra. Curînd, Mary luă drumul exilului în insula australiană Tasmania. Acolo aventuroasa femeie se căsătorî cu John Welch. Cine era acest personaj? După cîțiva ani de închisoare, Welch devenise căutător de aur. Goana după metalul galben declanșată în 1852 în Australia îi îngăduise cîteva speculații izbutite, aducîndu-i un câștig frumos. Iată de ce el nu venise cu mîinile goale la San Francisco.

Aceasta fu pe scurt povestirea lui

Mary Welch, căreia i se dădu crezare. În consecință, cîțiva mari industriași acceptară să finanțeze o expediție în insula Cocos; la San Francisco, luă astfel ființă o companie a căutătorilor de aur, iar la începutul anului 1854, din golful Poarta de Aur porni spre insula comorilor vasul Francis L. Steel. La bordul lui se afla și Mary Welch, înarmată cu toate hărțile de care dispunea.

După ce debarcă, însă, în insulă și cercetă cu luare aminte coasta, Mary declară că nu putea stabili un punct de reper precis, deoarece, în cei 34 de ani care se scurseseră de la dosirea comorii, relieful litoralului se modificase mult. Drept care, căutătorii începură să se orienteze după criterii aproximative, brăzdînd insula cu o rețea de tunele. Zadarnic, însă. Seiful piratilor refuza să-și dezvăluie secretele. Proviiziile fiind pe sfîrșite, expediția trebui să se înapoieze la San Francisco. La scurt timp după aceea, compania se destramă;

Mini-submarin, folosit pentru depistarea comorilor de pe fundul mărilor.

fosta iubită a piratului își vindu hărțile și trăi liniștită, pînă la sfîrșitul zilelor sale, pe malul golfului Poarta de Aur.

Febra descoperirii de comori molipsi însă și Europa. În 1894, germanul August Giesler semnă un contract cu guvernul Costa Ricăi în vederea colonizării insulei Cocos. Cu acest prilej, el declară că intenționa să descopere o a treia comoară — tezaurul incașilor — încă necunoscută lumii. Potrivit afirmațiilor sale, după jefuirea nemiloasă a Perului de către Francisco Pizarro, vechii locuitori ai imperiului transportaseră în Cocos o parte din odorele templelor pe care izbutiseră să le salveze de lăcomia conchistadorilor. Contractul prevedea ca, în caz de reușită, jumătate din obiectele de preț descoperite să treacă în visteria Costa Ricăi.

Giesler, care venise în insulă împreună cu soția lui, își înjgheba o gospodărie în toată legea. În jurul casei amenajă o grădină de zarzavat și se apucă serios de pescuit. După ce exploră temeinic terenul, întreprinzătorul german se puse serios pe treabă. Conform unui plan întocmit cu grijă și care, după părerea lui, urma să-i asigure succesul, noul căutător de comori făcu săpături în vreo sută de locuri. Cum era din cale afară de perseverent, nu se dădu bătut de repetatele sale eşecuri și continuă să sape vreme de... douăzeci de ani.

Cînd intră în al douăzeci și unulea an de muncă silnică voluntară fără să fi descoperit totuși mult rîvnitul aur, Giesler găsi în iarbă o monedă spa-

niolă emisă în 1788. Din clipa aceea germanul încetă săpăturile, deoarece ajunsese la concluzia că în insulă nu se mai afla nici o comoară și că moneda căzuse, probabil, din buzunarul unui predecesor al său.

Soția lui nu putu suporta, însă, această lovitură și muri de supărare. Giesler o înmormîntă într-una din suțele de gropi pe care le săpase în speranța că va descoperi comoara. Apoi, la sfîrșitul lui 1914, părăsi Cocos la bordul unui vapor american, care adusese pe țărmul acestei originale Mecca un nou grup de pelerini. Giesler le vindu casa și toată agoniseala lui, nu înainte însă de a încerca să-i convingă de inutilitatea întreprinderii lor. Cu acest prilej îi informă pe americani despre eșecul unei mari expediții anglo-franceze, care venise în insulă în 1906 cu vaporul Heta. Insuccesul ei se soldase cu falimentul unei societăți pe acțiuni, avînd un capital de un milion și jumătate de

nală: în urma unui naufragiu, petrecuse cîteva săptămîni în insula Cocos și dăduse de urma comorii. Belgianul veni în sprijinul afirmației lui cu argumente atît de logice și de convingătoare, încît membrii clubului organizară imediat o expediție într-acolo. Dar pe drum, Peter Bergham, care ceruse un sfert din comoara ce avea să fie descoperită, fugi — din motive necunoscute — în Panama. Expediția trebui să se înapoieze în Anglia. După cîteva luni, însă — ciudată coincidență! — ziarele americane anunțară că un belgian vinduse la New York niște străvechi obiecte de preț, în valoare de jumătate milion de dolari. Cine știe, poate că Bergham izbutise să descopere singur comoara.

Ficțiune și adevăr

Nu toată lumea se arată, însă, dispusă să dea crezare povestirii lui Thompson, căpitanul fregatei Mary Deer și interviului acordat de „prietena“ Săbiei însingerate. Exploratorul și căutătorul de comori american Harry Rieseberg, bunăoară, iniție, în colaborare cu un grup de istorici din Peru, cercetări minuțioase cu privire la evenimentele legate de eliberarea de către generalul José de San Martin a celor trei țări americane: Argentina, Chile și Peru. Astfel, se constată că nici o arhivă de pe continent nu conținea izvoare scrise referitoare la scoaterea odorelor bisericesti din catedrala orașului Lima și încercarea lor pe vreun vas din portul Callao. Mai mult, Harry Rieseberg se deplasă personal la Lima și vizită catedrala. Statuia de aur a Sfintei Fecioare cu pruncul în brațe și înconjurată de doisprezece apostoli și ei de aur se afla, intactă și nevătămată, într-o nișă a altarului...

Cercetări la fel de minuțioase cu privire la „comoara din Lima“ întreprinse și Stanley Fordham, viceconsulul britanic din capitala Perului. La cererea lui, istoricii peruvieni adunară materiale care atestau că între Lima și insula Cocos nu exista nici un fel de legătură. O declarație asemănătoare făcu și directorul bibliotecii de istorie națională a Perului.

Se pare că și comoara lui Benito Bonito este rodul unor imaginații aprinse. Nici pînă în ziua de azi istoricii englezi n-au putut descoperi în arhivele marinei britanice dosarul cu privire la vreun proces intentat soției lui Bonito și altor membri ai echipajului de pe Devonshire. Mai mult, în nici un document referitor la cazul piratului Alexander Graham nu figurează numele de Mary.

„Bine, bine — ripostară cei înclinați să dea crezare mai curînd legendelor decît cercetărilor scrupuloase ale istoricilor — să admitem că faimoasa „comoară din Lima“ și „comoara Săbiei însingerate“ sînt de domeniul fanteziei. Dar în insula Cocos și-au ascuns comorile piratilor din Tortuga: William Dumpler, Edward Davis și Henry Morgan.“

Rezultatul acestui raționament fu că spre insula comorilor porniră alte expediții, dintre care unele avură un sfîrșit tragic. În vara anului 1962, un vas costarican care pescuia în Pacific observă o șuviță de fum deasupra insulei Cocos. Era, evident, un semnal de alarmă. Căpitanul oprî vasul și așteptă să se apropie de ei o barcă pneumatică. În ea se afla un om care cerea disperat ajutor. Indată ce pescarii îl ridicară pe punte, el izbucni în hohote de plîns și-și pierdu cunoștința. După ce i se dădu să miroasă săruri de amoniac și o înghitură de rom, omul deschise ochii și rosti: „Au murit“. Era Robert Verne, cunoscutul speolog francez partici-

L. Skriaghin

(Continuare în pag. 11-a)

MUZICĂ

Pe scena Scalei
din Milano

Carierea cîntăreței Tamara Milașkina s-a constituit cu o ușurință și o armonie cum rar se întîmplă la artiști. Succesul o însoțește de la primii pași, cînd candidata timidă și anonimă venită tocmai din Astrahan cucerește comisia și este admisă la Conservatorul din Moscova.

În anul III, ea cîștigă concursul internațional de canto al Festivalului tineretului de la Moscova, iar după nu-

Catarina imblinzită...

mai trei-patru luni este angajată ca stagiară la Teatrul Mare.

Peste o altă perioadă foarte scurtă, debutează pe scena Bolșoiului în rolul Tatiane din opera „Evgheeni Oneghin”. Eveniment rar pe scenele lirice, interpreta se potrivește perfect ca vîrstă și înfățișare cu eroina. Debutanta cucerește publicul cu Tatiana ei subțire ca o trestie, sfințită și visătoare, care cîntă splendid și are un temperament artistic foarte pronunțat.

Simultan cu eroina pușkiniană, în viața Tamarei Milașkina intră Natașa Rostova. Pentru o artistă care abia își însușește profesia de cîntăreță lirică,

rolul Natașei este foarte greu, din multe motive. În primul rînd pentru că trebuie să dai viață scenică unui personaj atît de popular, despre care aproape toți au o imagine precis conturată. Dar în afară de Tolstoi, mai are partea lui de „vină” și Serghei Prokofiev, care a scris pentru Natașa Rostova o partitură muzicală foarte dificilă.

Nici una din aceste piedici n-a oprit-o pe Tamara Milașkina.

Tatiane și Natașei li s-a adăugat în scurtă vreme o altă eroină din marea literatură: Catarina, năbădăioasă „scorpie” shakespeareiană, pe care don Petruccio izbutește să o imblînzească.

Toate trei rolurile au fost etape care i-au permis tinerei artiste să-și verifice măiestria vocală și scenică, posibilitățile ei pentru o gamă foarte variată de partituri. La capătul acestei prime experiențe reușite, Tamara Milașkina este trimisă pentru specializare în Italia, la Scala din Milano.

După numai cîteva luni de studiu, direcția celebrului teatru de operă milanez o invită la o probă pentru opera lui Verdi „Bătălia de la Legnano”, cu care urma să se inaugureze viitoarea stagiune. A fost un examen foarte greu pentru tinăra cîntăreță: opera nu fusese reprezentată niciodată în patria ei, deci nu existau jaloane și tradiții pe care să se bazeze, lucrarea reprezenta un gen deosebit în creația lui Verdi — cel monumental-istoric — unde compozitorul acordă o uriașă importanță scenelor de masă și corului, în sfîrșit publicul era complet necunoscut.

Dar talentul a învins și astfel Tamara Milașkina a devenit prima mesageră a Uniunii Sovietice care, după Fiodor Șaliapin și Leonid Sobinov, a urcat pe scena celui mai celebru teatru de operă din lume.

DEBUTURI

Meciul cel mai greu

În cariera-l pugilistică, boxerul american Sugar Ray Robinson a susținut multe meciuri, cucerind cîteva titluri mondiale în fața unor adversari redutabili. Dar adversarul cel mai dificil îl va avea de înfrunțat acum, la 47 de ani, vîrstă „nesportivă”. Va fi publicul de pe Broadway, unde campionul lumii la categoriile mijlocie și mijlocie-mică își va face debutul în comedia muzicală „Domnul Congressman”, a cărei premieră a fost programată în octombrie.

Data n-a fost aleasă la întîmplare. După cum se știe, în prima săptămînă din noiembrie în S.U.A. vor avea loc alegerile prezidențiale și organizatorii spectacolului speră că această coincidență va atrage publicul, intrucît piesa are un net caracter politic și polemic.

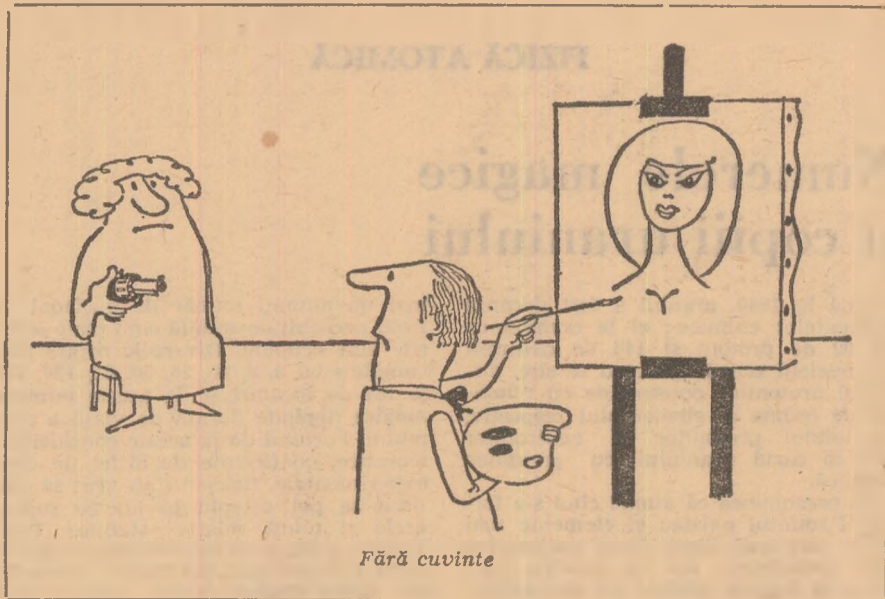
Iată despre ce este vorba: un funcționar de la serviciul de asistență socială dintr-un cartier sărac din Los Angeles este trimis în Camera reprezentanților împotriva voinței și în ciuda rezistenței lui. Politicienii care trag sforile îl sprijină la început, fiind convinși că umilul funcționar, în rolul căruia va cînta, va dansa și va juca Sugar Ray Robinson, nu va aspira la un fotoliu în Congresul Statelor Unite. Dar funcționarul se îmbată pentru o clipă de perspectiva puterii și manevrele din jurul lui își schimbă direcția. Noroc că simțul realității este mai tare și „mister Congressman” întoarce spatele partidului care s-a folosit de el, înapoiindu-se la vechea-i activitate, în folosul locuitorilor cartierului nevoiaș din Los Angeles.

Comedia muzicală „Domnul Congressman” a mobilizat mari forțe artistice. Numai trupa de interpreți numără șaiszeci de persoane, toate preocupate să redea sensul polemic al piesei. De aceea Sugar Robinson a declarat că „acesta va fi meciul cel mai greu din cariera mea”.

După ce a dezbrăcat mînușile de box, Robinson a ales arta. El a făcut o seamă de experiențe care i-au dezvoltat multiple posibilități. Numere de varietăți, piesa „Cuplul ciudat” a lui Neil Simon, filmul „Candy”, în care joacă alături de actori mari ca Marlon Brando, Richard Burton, Charles Aznavour, l-au ajutat să se descopere treptat.

La 47 de ani, fostul boxer de elită începe o carieră artistică promițătoare.

(După „Sovetskaja kultura”)

Fără cuvinte

CINEMA

Noul rege
al westernului

„Pentru un pumn de dolari” Sergio Leone a avut de suportat destule ironii. În special francezii au consumat multă vervă pentru a comenta pătrunderea regizorului italian pe teritoriul american al westernului. „După aluat italian și sos italian, după divorț italian și căsătorie în stil italian, iată acum și western „all'italiano”...

Dar succesul de care s-a bucurat „Pentru un pumn de dolari” și, după el, „Pentru cîteva dolari în plus”, au sfîrșit prin a-l impune pe Sergio Leone, care se vede acum încoronat ca „noul rege al westernului”. Ultima recunoaștere a fost invitația lansată de producătorii din Hollywood, care i-au încredințat trei miliarde de lire și o echipă de elită compusă din actorii Henry Fonda, Charles Bronson, Jason Robards, Claudia Cardinale și Robert Hossein, ca să realizeze filmul „A fost odată vestul...”

Celor care se minunau că un italian se bate cu americanii pe terenul lor favorit, Sergio Leone le-a amintit că „majoritatea regizorilor de western sînt de origine europeană. Ford este irlandez, Walsh jumătate irlandez jumătate spaniol, Zinnemann austriac, Wyler elvețian. De ce n-ar exista și un Leone italian?”

Da, are loc și un Leone italian, fiindcă a arătat că știe să servească bine genul și că are multă inventivitate, reușind să facă variații noi pe o temă veche. I s-ar putea reproșa — și i se reproșează chiar — anumite abateri de la schema și tipurile consacrate, cum ar fi, de exemplu, caracterul odios al personajelor sale. Dar Leone are o explicație, permițîndu-și să fie mai puțin tolerant decît creatorii hollywoodieni cu eroii adulați de un popor întreg:

„În istoria vestului american sînt mai puțini îngeri decît se crede. Luați, de exemplu, cazul lui Wyatt Earp, faimosul șerif din Dodge City, exaltat pe ecran de Henry Fonda și Burt Lancaster. Ei bine, acest om exemplar era în realitate proprietarul majorității tri-pourilor din regiunea sa. Cît privește celebra-i abilitate și precizie la tir, de regulă provoca la duel niște bieți trișori mai puțin pricepuți să manevreze armele decît cărțile de joc”.

Se pare că aceste adevăruri nu tocmai măgulitoare nu i-au înfuriat prea rău pe americani, deoarece la Hollywood, după „A fost odată vestul”, Sergio Leone va face încă un film, „A fost odată America”, peliculă care nu va avea nimic comun cu genul western. Va fi o frescă a agitatului deceniu al treilea în S.U.A., epoca „domniei” lui Al. Capone. Pentru principalul rol feminin, Leone a ales o „diplomată”: Olga Georges-Picot, fiica unui ambasador francez, care a lucrat cu Alain Renais în „Te iubesc, te iubesc”.

I. Dîmov

Niura contra Bonnie

Festivalul Internațional de la Mar del Plata a dat cîștig de cauză filmului sovietic „Trei plopi pe strada Pliușciha”, care a cucerit medalia de aur. Medalia de argint a fost atribuită „best-seller”-ului ecranului american, mult discutatul „Bonnie și Clyde”.

Cele două laureate sînt construite pe coordonate diametral opuse. Spre deosebire de „Bonnie și Clyde”, film emnamente de acțiune, evocînd povestea adevărată a doi tineri soți gangsteri a căror scurtă viață a fost o continuă aventură, „Trei plopi pe strada Pliușciha” este un sondaj psihologic unde aproape totul se petrece în oameni și foarte puțin în afara lor. Dar regizoarea Tatiana Lioznova este meșteră în conducerea mișcărilor sufletești și premiul suprem al festivalului argentinian vine să o confirme.

Subiectul (scenariul a fost scris de A. Borșciagovski pe baza unei scurte povestiri proprii, densă în subtext) este extrem de simplu: țărăncă Niura pleacă la Moscova să vîndă niște slănină și afumături de casă, foarte cerute și bine plătite pe piața marelui oraș, și totodată să o vadă pe cumnată-sa Nina. Atras de frumusețea sănătoasă a Niurei, șoferul de taxi care o duce pe strada Pliușciha, la Nina, îi face curte tot drumul și îl propune să se întîlnească seara să vadă un film împreună. Dar întîlnirea nu are loc și Niura, după ce își termină treburile, se întoarce acasă în sat.

Bineînțeles, nu în această schemă de subiect stă sensul filmului. Mica poveste a unei familii sătești instărite este încărcată de semnificații care trebuie să trezească în mintea spectatorilor asociații mult mai largi decît o simplă impresie despre un episod din viață.

Încetul cu încetul, goana după trai bun a devenit a doua natură a lui Grișa, soțul Niurei. Din viața lor a dispărut esențialul — bucuria, seninătatea și căldura — care-i unise cîndva. Scurtul voiaj al Niurei la Moscova, întîlnirea fugară cu șoferul o fac să-și vadă odată existența în altă lumină. Se întîmplă astfel ceva mult mai important decît dacă ar fi avut loc cine știe ce eveniment exterior mai dramatic. Natura deschisă, luminoasă, Niura înțelege ce nu-i ajunge în viață și ajunge să se mire singură cum de a putut fi pină acum fericită și bucurioasă. Interesul și căldura pe care i le-a arătat un om întîmplător — șoferul de taxi — o vor ajuta fără îndoială să se regăsească, să redevină ceea ce a fost înainte.

Cît de des își trăiesc unii viața fără a descoperi bogățiile sufletești pe care le ascund! Și viața trece... Ceea ce nu se face, rămîne nefăcut pentru totdeauna — spune filmul, care, după aprecierile presei argentinienne, zgîlție conștiințele cu adevăruri simple și fundamentale.

Aceste adevăruri sînt rostite, cu puterea de convingere a talentului lor, de actorii Tatiana Doronina, Alexandra Markova, Oleg Efremov, V. Șalevici.

● Cineinginerii noștri au inventat așa-numitul efect al prezenței spectatorului pe ecran.

● Anumiți cinești au creat un alt efect: efectul absenței spectatorilor din sălile de cinema. Din păcate, acest efect nu este optic, ci adesea absolut real.

● Nu există recenzie bună care să poată salva un film prost.

● Cînd fac praf o comedie, criticii scriu de obicei: „În goana lor după ris, autorii...” Dar după ce altceva să gonească autorii de comedii?

● Arta cere sacrificii. Dar să nu le facă spectatorii.

(Din „Sovetski ekran”)

arta

a

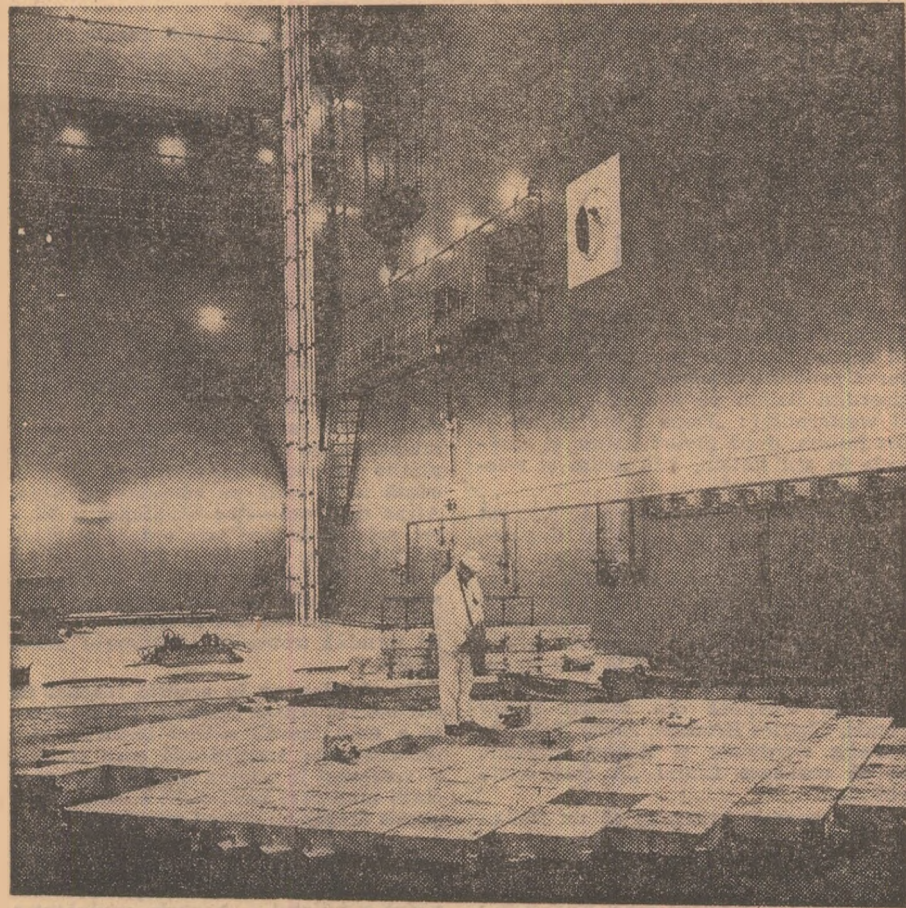
FIZICĂ ATOMICĂ

Numerele magice și copiii uraniului

Până în 1940, uraniul a fost decanul elementelor chimice; el le domina cu cei 92 de protoni și 146 de neutroni din nucleul său. După cum se știe, numărul protonilor corespunde cu numărul de ordine al elementului respectiv, iar totalul protonilor și neutronilor (238 în cazul uraniului) cu greutatea atomică.

Se presupunea că atunci când s-a format Pământul existau și elemente mai grele, care însă fiind intens radioactive s-au dezagregat, așa că uraniul continuă să încheie tabloul lui Mendeleev.

mai un anumit număr de nucleoni și fiind deosebit de stabilă când toate locurile sunt ocupate. Diversele orbite sunt complete cu 2, 8, 20, 28, 50, 82, 126, 152 și 184 de locatari și de aceste numere magice depinde durata de viață a atomului. Pornind de la aceste considerații teoretice, confirmate de altfel de date experimentale, fizicienii au vrut să știe dacă se pot aștepta la nuclee supragrele și totuși relativ stabile. Prof. Flerov, șeful colectivului care a descoperit kurceatoviul, presupune că nucleele dublu-magice (adică cele în care

Uraniul alimentează și acest al doilea reactor al centralei atomoelectrice de la Beloiarsk, în timp ce copiii săi fac încă obiectul cercetării fundamentale.

Până când el însuși a dat naștere unui nou element, după următoarea reacție: bombardat cu neutroni, atomul de uraniu a absorbit unul din ei, transformându-se în izotopul său cu greutatea 239; printr-o emisiune beta, adică prin pierderea unui electron din nucleu, acesta s-a transformat în neptuniu, cu numărul de ordine 93 (fiindcă are 93 de protoni) și greutatea atomică 239.

Așa a început cursa pentru descoperirea elementelor transuranice, care nu se găsesc în natură, au alte proprietăți fizice și chimice decât cele cunoscute și sunt toate mai mult sau mai puțin radioactive, constituind deci surse de radiație de mare intensitate. Plutoniul, de pildă, cu numărul de ordine 94 și greutatea 238, emite particule alfa (nuclee de heliu compuse din 2 protoni și 2 neutroni) și are o perioadă de înjumătățire de 89 ani. O masă de plutoniu cât o minge de tenis livrează ani de zile fără întrerupere un curent electric de 1 kW. De aceea se și folosește în bateriile cu izotopi care transformă căldura produsă prin dezagregare direct în energie electrică.

Până acum s-au obținut, prin bombardarea nucleelor grele cu neutroni sau cu nuclee ușoare 12 elemente transuranice. Ultimul este kurceatoviul, cu numărul 104, care și-a făcut o apariție fugară (având perioada de înjumătățire de 0,3 secunde) la Dubna în 1964. Producerea acestor „supraelemente” este extrem de complicată, costă enorm și se limitează la câteva atomi sau, în cel mai fericit caz, la câteva grame (exceptând plutoniul). De aceea nu se pune încă problema utilizării lor în tehnică. Cercetările au drept scop lărgirea cunoștințelor despre structura atomilor, verificarea modelelor atomice teoretice și descoperirea forțelor care acționează în lumea materială.

Fizicienii sunt profund intrigati de o caracteristică a elementelor transuranice: ele sunt cu atât mai nestabile cu cât au numărul de ordine mai mare. Așa s-a ajuns la întrebarea ce anume hotărăște stabilitatea unui nucleu atomic? Conform unui model, protonii și neutronii sunt plasați pe mai multe orbite, fiecare din ele putând conține nu-

atî protonii cât și neutronii corespund unui număr magic) ar trebui să fie deosebit de stabile. Astfel supraelementele cu 278 sau 310 nucleoni ar putea să trăiască minute sau chiar ani, deși dimensiunile lor le-ar sorti o viață fulgerător de scurtă (o milionime de secundă).

Cum se vor desfășura lucrurile mai departe? Vor apărea și alte elemente artificiale? Până la numărul de ordine 109 se va ajunge probabil prin bombardarea einsteiniumului (nr. 99) cu nuclee de neon (nr. 10). După aceea prof. Flerov a propus o soluție socotită elegantă: aruncarea a două nuclee de uraniu unul asupra celuilalt, pentru ca să se contopească într-un nucleu uriaș cu greutatea 476; el va pierde însă imediat câțiva neutroni și se va sparge în două părți inegale, din care una are multe șanse să posedă un număr magic de nucleoni, deci să fie relativ stabilă. Dar, pentru a fuziona, nucleele de uraniu trebuie să fie accelerate până la o energie încă nerealizată.

Pentru viitor se așteaptă multe surprize din partea nucleelor supragrele, care reprezintă o comoară nu numai pentru fizica atomică, ci și pentru astronomie și cosmologie.

ASTRONOMIE

Civilizație extraterestră sau stea pulsatorie?

Astronomia terestră a fost din nou pusă față în față cu enigmele cerului. Vara trecută, radioastronomii de la Universitatea Cambridge au înregistrat prima oară niște radiosemnale misterioase din Cosmos. O sursă aflată în afara sistemului solar dar, probabil, în

limitele Galaxiei emite periodic, pe o undă de 81,5 megahertzi, semnale având o durată a impulsurilor de aproximativ 3/10 dintr-o secundă. Impulsurile se succed la un interval de 1,337 secunde. După ce au verificat cu grijă rezultatele obținute, oamenii de știință britanici au dat publicității o comunicare în legătură cu acest fenomen. După puțin timp, radioastronomii americani au captat și ei misterioasele semnale.

Comentind recent cele relatate de savanții englezi, acad. I. B. Zeldovici arăta că de fiecare dată când ne lovim de un fenomen neașteptat, fie că e vorba de rămășițele unor construcții ciclopice în Liban, fie de radiații pulsatorii care se repetă la un interval de 1,337 secunde, ne întrebăm în primul rînd dacă nu cumva avem de-a face cu o civilizație extraterestră. După părerea omului de știință sovietic, ipoteza unor ființe din alte lumi trebuie emisă în ultimul rînd, numai după ce au fost epuizate și respinse alte explicații posibile.

Radioastronomii englezi au descoperit pentru semnalele captate patru surse de radiații pe care au propus să le numească stele pulsatorii. Cea mai bine studiată se află în constelația Vulpea. Poziția ei nu s-a schimbat prea mult în răstimp de șase luni, cu toate că în această perioadă Pământul s-a deplasat în jurul Soarelui pe 300 milioane de kilometri. S-a tras, de aceea, concluzia că sursa de radiosemnale se află la o distanță de minimum cîțiva ani lumină.

Pe durata fiecărui ciclu, lungimea de undă pe care au fost captate semnalele a crescut de la 3,70 la 3,75 metri după care a urmat o pauză de circa 1,1 secunde și apoi a început un nou ciclu. Această modificare a lungimii de undă pentru fiecare ciclu dă impresia, după cum arată savantul sovietic, că cineva transmite semnalele, în așa fel încît să fie înregistrate de aparate acordate pe orice lungime de undă. De aceea imaginația a și creat o „ființă” care în așteptarea răspunsului învîrte după fiecare semnal minerul de acordare a aparatului.

Dar autorii comunicării din presa engleză admit și o interpretare naturală pentru descoperirea lor. Să ne imaginăm un impuls de scurtă durată pe un corp ceresc, din care iau naștere fie electroni rapizi în cîmp magnetic, fie un jet de plasmă fierbinte emițînd o radiație haotică pe toate lungimile de undă. În spațiul interstelar viteza de propagare a radiosemnalelor cu diferite lungimi de undă nu e aceeași prețutîndeni, fiind ceva mai mică decît viteza luminii. Aceasta din cauză că în fiecare litru de spațiu interstelar se găsesc aproximativ 100 electroni (lenți) și tot atîția protoni. Aceste particule interacționează cu undele hertziene și le întîrzie propagarea. Întîrzierea depinde de lungimea de undă. Se presupune că pentru lungimea de 3,70 metri întîrzierea față de propagarea cu viteza luminii este de circa 20 secunde și pentru 3,75 metri de 20,2 secunde. Iată deci cum apar limpede legile după care se modifică lungimile de undă. La început ajung pînă la noi undele mai scurte iar după 0,2 secunde cele mai lungi. Raționînd astfel, distanța pînă la steaua pulsatorie se apreciază la 100—200 de ani lumină. Dacă toate aceste presupuneri s-ar dovedi reale, ar însemna că stelele pulsatorii se află în Galaxia noastră.

Cît privește natura impulsurilor și repetarea lor regulată, la anumite perioade, I. B. Zeldovici este de părere că radiația stelelor pulsatorii ar fi o manifestare a stelelor neutrinice care au fost atît de mult căutate cu diferite mijloace. Dar savantul sovietic nu respinge cu desăvîrșire nici ipoteza unei civilizații extraterestre.

Fără cuvinte

S

știința

FIZIOLOGIE

Inima la altitudine

S-a observat de mult că munții au o înrîurire binefăcătoare asupra organismului uman. Dar nici pînă în clipa de față nu se știe în ce mod se realizează ea și, mai ales, cum se adaptează omul la altitudini foarte mari unde il înfrîngă condiții neobișnuite cum sînt presiunea atmosferică joasă, un procent redus de oxigen în aer, temperatură scăzută, radiație ultravioletă mai abundentă, vînturi puternice. O stațiune de cercetări științifice recent organizată în munții Tian-Șan se ocupă intens de studierea problemelor legate de modificările care au loc în organismul omului la diferite înălțimi.

Marile altitudini își pun amprenta asupra activității întregului organism, în care se declanșează imediat un proces de adaptare, modificări specifice diferitelor înălțimi. Dacă, de pildă, la 2 000 de metri se constată o stimulare a hematopoezei, adică a procesului de formare și de maturare a celulelor sanguine, înălțimea de 3 000 de metri pe lîngă că intensifică activitatea inimii și aparatului respirator, stimulează și refacerea așa numitelor sisteme enzimatice care aprovizionează cu oxigen țesuturile. La 2 000 de metri schimbările nu sînt de durată prea lungă și, după două-trei săptămîni, ele dispar. Înălțimile mai mari, dincolo de 3 000 de metri, acționează mai puternic și modificări ca intensificarea hematopoezei și a activității organelor respiratorii se mențin uneori toată viața. În procesul de adaptare survin mai întîi schimbări în munca inimii: numărul contracțiilor scade și, în consecință, cresc perioadele de odihnă. Orice inimă adaptată acestor condiții seamănă cu a unui sportiv bine antrenat. Poate că tocmai în această constă secretul rezistenței excepționale a inimii muntenilor...

Dar pe cercetători îi interesează mai cu seamă la ce înălțime intervin modificările nefavorabile și care este altitudinea maximă care convine organismului. Din observațiile de pînă acum s-a putut deduce că, dincolo de 3 000 de metri, lipsa oxigenului are ca efect îngustarea vaselor sanguine ale plămînilor și suprasolicitară jumătății drepte a inimii. Din analiza metabolismului energetic al organismului a rezultat că el scade treptat în cursul procesului de adaptare la altitudinea de 2 000 de metri. Se pare că aici sistemul endocrin joacă un rol important. Lipsa de oxigen inhibă activitatea glandei tiroide, reduce nevoia de oxigen a țesuturilor cu toate că puterea de muncă a organismului în ansamblu nu suferă.

În sfîrșit încă o concluzie demnă de luat în seamă. În munți crește rezistența organismului față de influențele nefavorabile ale mediului. Muntenii suportă la nevoie altitudinile de 11—12 000 de metri, în timp ce oamenii crescuți la șes își pierd cunoștința începînd de la 7 000 de metri. Primii pot chiar să și lucreze într-un mediu cu o cantitate insuficientă de oxigen și tolerează substanțe otrăvitoare în doze mortale pentru ceilalți.

UGANDA

Aventurile unui explorator

Pe aeroportul din Entebbe, fosta capitală a Ugandei, se află un panou care indică distanțele între diverse țări și orașe. În puzderia de cifre descopăr una care îmi atrage imediat atenția: Entebbe—Moscovă — 3853 de mile. Cam mult... Și totuși e o distanță mai mică decât între Moscova și Vladivostok de pildă. Până la Kampala, însă, capitala țării și ținta imediată a călătoriei noastre, sînt numai 20 de kilometri.

Aștept nerăbdător întâlnirea cu Lacul Victoria. Dar ea are loc neașteptat de simplu: deîndată ce pătrundem pe străzile înguste, străjuite de clădiri joase, ale orașului Entebbe, zăresc oglinda cenușie a lacului presărată cu insulițele întunecate ale arhipelagului Sese... Mă așteptam ca Lacul Victoria să fie o întindere imensă de apă albastră ca cerul, măiestrit împintată în continentul african cu pământ roșcat. În realitate e informă și mărginită de o pădure deasă...

Cerul e însoțit și de un azuriu mat, dar lacul, în ciuda legilor refracției și reflexiei luminii, absoarbe și păstrează numai nuanțele monotone și mate...

Cum microbuzul e decapotabil, mă ridic în picioare ca să pot privi în voie. Apele de un cenușiu palid ale lacului — cel mai mare din Africa și al treilea de pe glob — ba se ivesc de după niște coline, ba se pitesc îndărătul pădurii.

În lungul drumului se înșiră uriașe furnicări roșcate în formă de turn și înalte cît două staturi de om, colibe ce s-a mai închise la culoare și plantații de bananieri. Din loc în loc țărani așează la vedere fructe și roșii de vinzare.

Curînd ajungem la Kampala, la izvoarele Nilului. Aici lățimea lacului ne este ascunsă de niște coline joase; nu se zărește decât un capăt lărgit în formă de pilnie, care se îngustează treptat transformîndu-se în cele din urmă în celebrul Nil. Acolo unde albia fluviului începe să se distingă clar, se întind, de-a curmezișul ei, cîteva insulițe, pe cuprinsul cărora deosebesc cu ajutorul binoculului cabane pentru vînători, ridicate din piatră albă. Adie un vînt răcoros și aerul e încărcat de parfumul mimozei galbene, asemănător cu cel al florilor de salcîm. E liniște, ca înainte de furtună.

Poposim o clipă lingă monumentul lui John Speke, care aduce cu o plăcî funerară bine lustruită. În fața monumentului nu prea înalt sînt așezate dale mari cărămizii. Dar să vedem ce spune inscripția săpată în piatră:

John Hanning Speke

28 iulie 1862

a descoperit că Nilul izvorăște dintr-un punct aflat pe malul celălalt și marcat de un obelisc. Acest monument e așezat în fața locului unde se aflau pînă nu de mult cascadele lui Reapon, numite așa de Speke.

Monumentul, sau mai exact placa memorială a lui Speke a fost dezvelită în acest loc din inițiativa lui James Augustus Grant, care l-a însoțit pe celebrul explorator în călătoria lui, dar n-a împărțit cu el gloria de descoperitor al izvoarelor fluviului.

Într-o scrisoare adresată în pragul bătrîneții lui Richard Francis Burton — conducătorul a două expediții în Africa, la care participase și Speke înainte de triumfătoare-i călătorii spre izvoarele Nilului — Grant îl caracteriza în cuvinte calde: „e un om minunat, talentat, curajos, sincer și generos”. Grant avea dreptate, dar Speke a fost

o figură mult mai interesantă și mai complexă. Se poate spune că în temerarele-i întreprinderi pe continentul african Speke a avut mare șansă. Chiar în prima sa expediție, în Somalia, fu prins de niște canibali care puseseră pe fugă pe toți membrii expediției, în frunte cu Burton. Înainte de a se ospăta copios cu Speke, cei ce-l capturaseră se așezară puțin ca să-și tragă sufletul. Exploratorul făcu însă ce făcu, își tăie legăturile și fugi mîncînd pămîntul. Canibalii începură să tragă în el cu arcurile, izbutind să-l nimerească cu o săgeată în fiecare picior. Cu toate acestea, exploratorul nu se opri ci, învingîndu-și durerea, alergă și mai iute, scăpînd de cumpliții lui urmăritori.

În cazul de față șansa se îmbinase, evident, cu priceperea de a se apăra.

La pescuit în apele marelui lac

Dar faptul că în timp ce se îndrepta spre izvoarele Nilului, intră în regatul Buganda din direcția sud, poate fi socotit noroc sută la sută. Și iată de ce: bugandezii erau convinși că vor fi cuceriiți de niște năvălitori veniți din răsărit, așa încît, din porunca regelui, toți străinii care treceau această graniță erau uciși. Venind dinspre țărmul Oceanului Indian, Speke ar fi trebuit să intre în Buganda pe la răsărit. Dar el descoperise tocmai Lacul Victoria și-l înconjurase pe la sud. Fără acest fericit concurs de împrejurări Speke n-ar mai fi descoperit izvoarele Nilului și, evident, nu s-ar mai fi învînat în Anglia.

Prima lui călătorie în Africa răsăriteană o făcuse în calitate de însoțitor al lui Richard Francis Burton. Ei au fost cei dintîi europeni care au atins malurile lacului Tanganika. Cum, însă, Burton era conducătorul expediției, laurii victoriei îi reveniseră lui... La întoarcere, însă, Burton s-a îmbolnăvit, iar Speke, aflînd de existența unui alt lac, a pornit de unul singur într-acolo. La drept vorbind, pe atunci imensul rezervor natural nu se numea Victoria; băștinașii îi spuneau Nyassa, în limba locală Apă sau Apă Mare.

Izvoarele Nilului i-au preocupat și pe vechii egipteni, greci și romani. Se pare că acestora din urmă le datorăm ipoteza — neconfirmată, însă, în vremea aceea — potrivit căreia Nilul ar izvorî dintr-unul din imensele lacuri aflate în sudul Africii. După ce a descoperit lacul Tanganika, Burton a decretat, fără să fi avut vreo dovadă în acest sens, că din el izvorăște Nilul.

Speke nu s-a lăsat nici el mai prejos. Cum a ajuns pe malul Lacului Victoria, a afirmat că din bazinul lui și-ar trage izvoarele marele fluviu. Dispunea oare de dovezi concrete, care-l îndrituiau să tragă o asemenea concluzie? Nu. Categorie nu.

După ce s-au învînat în Anglia, cei doi exploratori s-au angajat într-o polemică aprinsă. În cele din urmă, Speke s-a oferit să demonstreze că dreptatea era de partea lui. Conștient însă că cererea lui de a se organiza o expediție în inima Africii avea să întâmpine împotrivire, Speke s-a dovedit diplomat; într-o ședință a Societății regale de geografie — care dezbătea problema — el a declarat că dă lacului pe care-l descoperise numele reginei. Și ce cap

încoronat n-ar fi dorit ca unul dintre cele mai mari și importante fluvii din lume să izvorască dintr-un lac ce-î poartă numele?

Pe scurt, Societatea de geografie a aprobat organizarea expediției, iar Grant a fost numit ajutorul lui Speke. Cei doi au străbătut împreună apreciable distanță dintre țărmul Oceanului Indian și Marile Lacuri africane, împărțind deopotrivă satisfacțiile și primejdiile.

Cînd au ajuns însă pe malul apusean al Lacului Victoria și mai aveau de mers doar cîteva zile, Speke i-a sugerat lui Grant să pornească în altă direcție spre a explora — zicea el — regiunea din preajmă. Voia să parvină singur la izvoarele Nilului. Evident, nu singur cu desăvîrșire, ci în fruntea caravanei de africani, dar pe tovarășul lui european îl rugase să se depărteze.

Hotărîrea lui Speke ar putea fi interpretată în cîteva feluri. Eu sînt însă convins că exploratorul englez a urmărit același lucru ca și Robert Peary, în ultima sa călătorie la Polul Nord, întreprinsă o jumătate de secol mai tîrziu. Pe măsură ce se apropiau de pol, numărul albilor din expediția explora-

hotelului, îndărătul unor clădiri masive cu magazine la parter și birouri sau ateliere la etaj, se înalță bolțile gării centrale. Vitraliul afumat adăpostește o duzină de peroane. În gară e un continuu du-te vino: tot timpul sosesc și pleacă trenuri, care trec obligator pe podul din preajma hotelului.

În dreapta și în stînga podului feroviar alte două poduri se arcuiesc deasupra fluviului Clyde. Unul este invadat de un șuvoi de mașini care se îndreaptă spre cartierul sudic, mai liniștit, al orașului. Pe celălalt, o armadă verde de double-deckers — autobuze cu imperială — se scurge spre centru.

Cînd e timp frumos, de la etajele superioare ale hotelului se poate vedea bine orașul, care urcă pe cheiul ușor înclinat spre creasta unei coline depărtate. Toamna, însă, cerul Glasgowului e rareori senin. Din marea de acoperișuri afumate se desprind turlele unor vechi biserică și catargele vapoarelor albe ca zăpada ancorate în port.

...Pornesc agale pe cheiul care mă împingă cu un val de aer saturat de benzină. De sub acoperișul unei clădiri înnegrite de vreme, un Neptun, cu nehipsitu-i trident în mină, scrutează împrejurimile. Pe fațada unor edificii solide și uniforme se află plăcuțe de metal cu nume de firme. Cele mai multe dintre ele sînt legate, într-o măsură sau alta, de comerț sau construcții navale. Clădirile au fost construite în secolul XVIII și XIX, cu contribuția comercianților și a armatorilor.

Pe malurile fluviului se întind, pe o distanță de cîteva zeci de kilometri — pornind aproape din centrul orașului și pînă la golful Firth of Clyde — șantiere navale și docuri. În materie de construcții navale, nici un alt port din țară nu poate rivaliza cu Glasgow. El e mîndria Scoției. Un mare număr de vapoare celebre au fost construite în șantierele lui. Să amintim numai de transatlanticele Queen Mary și Queen Elisabeth.

...La ora 5,30 se închid magazinele, birourile și băncile. Un șuvoi de oameni se revarsă pe străzile Glasgowului; mașinile se scurg și ele neîntre-rup. Mulțimea e aspirată lent de stațiile metroului construit la sfîrșitul secolului trecut.

Antrenat de ritmul serii, grăbesc fără să vreau pasul. Argyle Street, Buchanan Street... Vitrine cu manechine în mini-fuste se succed, unele după celelalte.

George Square este o piață pătrată, mărginită de edificii austere. E centrul orașului unde se află primăria, Banca Scoției, poșta și gara. Tot acolo se înalță un monument ridicat în memoria victimelor celor două războaie mondiale: doi lei de piatră la picioarele unor trepte ce duc spre o piramidă de granit.

Pe gazonul crud se joacă copii și se preumblă porumbei înfociați. Jur împrejur — monumente consacrate fiilor iluștri ai țării. Printre ei se află Gladstone,

Fără cuvinte

de patru ori prim-ministru, mareșalul Clyde, generalul John Moore... Într-un ungher, e așezat modest James Watt, inventatorul mașinii cu aburi. El a fost mecanic la Universitatea din oraș.

În mijlocul pieții, în virful unei coloane foarte înalte se află Walter Scott, Statuia, mică și înnegrită de intemperii, abia se poate vedea de jos. Celebrul romancier a fost covețat acolo printr-o simplă întâmplare. Coloana fusese destinată amiralului Nelson. Dar în ultimul moment s-a aflat că la Londra urma să fie dezvelit un monument asemănător în memoria învingătorului de la Trafalgar. Atunci edilii Glasgowului au hotărît să aducă în schimb un omagiu scriitorului.

Albert Pin

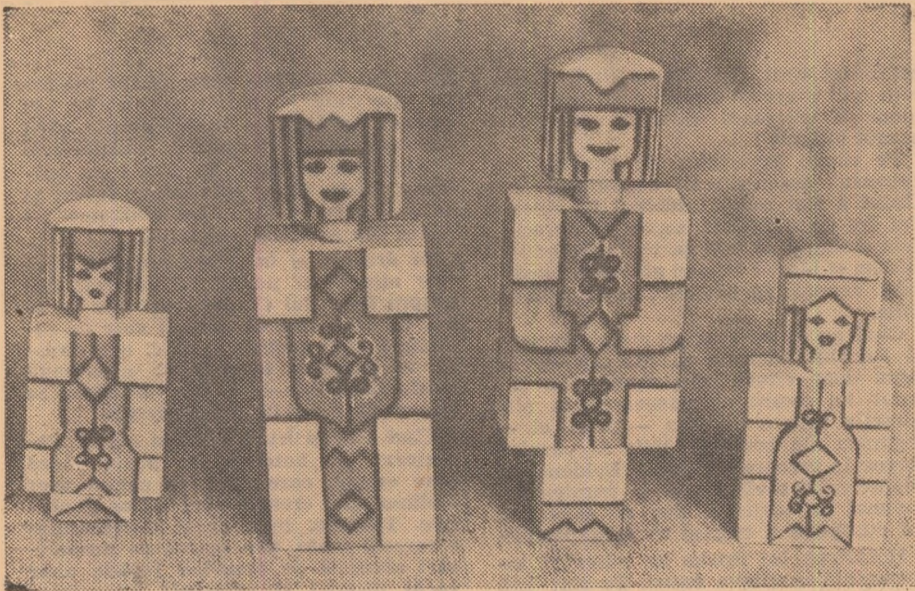
I. Zabelin

SCOȚIA

Walter Scott
în locul lui Nelson

Hotelul Royal Stuart se află la intrarea cheiului Clyde cu Jamaica Street, punctul cel mai animat, mai zgomotos, din Glasgow. Aproape în fața

„O familie kareliană“, imaginată de I. Nivin

ROSTUL CULORILOR

Și roboții roșesc

Mașinile electronice au învățat să facă de toate: să socotească și să compună versuri, să curețe zarzavaturi, să joace șah și să traducă opere literare. Într-un cuvânt, știu să se descurce onorabil într-o seamă de treburi mai mult sau mai puțin importante. Dar nici scriitorii și nici ciberneticienii nu le-au înzestrat cu darul de a roși.

De altminteri, atât timp cât ne menținem în sfera realului, nu poate fi vorba ca roboții să posedă această manieră pur omenească de a-și manifesta rușinea, furia sau alte emoții, prin colorarea obrazilor în roșu. Ea le-ar prinde bine, însă, în alte împrejurări. Se spune, de pildă, că medicii cu experiență pot citi în ochii celor suferinzi simptomele a patruzeci de boli. Se știe, de asemenea, că în anumite zgomote ale motoarelor specialiștii știau să surprindă o seamă de defecte și să le înlăture. În această privință electroniștii ar putea să-i învidieze: ei au de-a face cu o aparatură care, spre deosebire de oameni și motoare, suferă în tăcere, ceea ce îngreuiază stabilirea diagnosticului. Dar dacă mașinile electronice și-ar exterioriza suferințele prin modificarea culorii?

Ideea aparține inventatorilor S. Bereslavski și V. Torcenkov, care au creat o vopsea-cameleon, capabilă să-și schimbe culoarea atunci când temperatura depășește limitele admise pentru funcționarea normală a mecanismelor electronice. Înroșirea subită a unei piese galbene, de pildă, e un semnal de alarmă că elementul respectiv s-a defectat. Mai mult, inventatorii au propus prepararea culorii-cameleon în doze care să permită lansarea unui „S.O.S.“ înainte de producerea avariei, adică la simpla constatare că temperatura crește. Inovația a fost experimentată cu rezultate bune. La locurile lor de muncă, semenii noștri electronici au și început să roșească dacă le crește temperatura.

TIMPUL ȘI BANII

Tradiții care se sting

Anul acesta Anglia renunță la două din numeroasele ei tradiții.

În primăvara fiecărui an englezii mută acele ceasornicelor cu 60 de minute înainte, peționul a se încadra în „timpul convențional de vară“, iar toamna revin la timpul de iarnă, punându-și ceasurile cu 60 de minute înapoi. Așa au procedat și în pragul acestei primăveri dar, spre deosebire de alți ani, ei nu vor mai adopta așa-zisul timp de iarnă; în Anglia se introduce ora Europei Centrale (zonă care cuprinde teritoriul dintre hotarul răsăritean al Poloniei și cel apusean al Irlandei).

Orologiul de la intrarea în Observatorul Greenwich, prin care, după cum se știe, trece meridianul zero, va continua să indice ora de până acum, ea servind la orientarea navigatorilor și astronomilor.

A doua tradiție se referă la diviziunile lirei. Reforma ei va dura doi ani. Până la 15 februarie 1971 Anglia va adopta sistemul monetar zecimal: lira

sterlină, unitate monetară care în momentul de față se împarte în 20 de șilingi a câte 12 pence fiecare, se va divide de acum încolo în 100 de pence, fără șilingi. Spre sfârșitul acestui an vor intra în circulație monede noi de 5 și 10 pence, având imprimare pe revers stemele Angliei, Scoției și Walesului. În felul acesta Anglia se desparte și de tradiționala imagine a Britaniei, nelipsită de pe monedele engleze începând din secolul XVII.

P. Koroliov

MICA ENCICLOPEDIA

Zeci de variante pentru un strănut

„Toți oamenii sînt la fel!“ exclama conchistadorul Fernando de Soto în fața unui prozaic strănut. Era pe vremea cînd ajuns în Florida în fruntea unei armate de 900 de oameni, de Soto primea vizitele triburilor locale în frunte cu căpeteniile lor. La un moment dat una din căpeteniile strănută și, ca la o comandă, toți membrii tribului se puseră în mișcare: unii făceau plecăciuni, alții își ridicau mîinile spre cer, încercînd să exprime, în gesturi cît mai patetice, urările lor de sănătate căpeteniei care dădea semne de răceală.

Mirarea lui de Soto ar fi fost și mai mare dacă ar fi știut că regulile buneii cuvințe ale multor popoare din Africa, Australia, Polinezia, Asia cereau ca banalul strănut să nu treacă neobservat de cei din jur.

Unui hindus care strănută i se spune binecunoscutul „Să trăiești!“, urare la care el trebuie să răspundă: „Nu mai puțin ca dumneata!“; musulmanii aduc laudă lui Allah, iar locuitorii insulei Samoa își doresc reciproc o viață lungă. Printre zuluși dănuie credința că strănutul e semn de vitalitate: dacă un bolnav strănută înseamnă că în curînd se va face bine. În schimb, la curtea severului rege zulus Chaki, care pe la mijlocul secolului XIX reunise sub cîrmuirea sa imense teritorii din Africa de Sud, această manifestare fiziologică era interzisă. Motivul? Cel ce strănută, spunea Chaki, afirmă sus și tare că e viu, ceea ce poate fi răstălmăcit ca o sfidare adusă conducătorului. Drept care Chaki poruncise ca impertinentului să i se demonstreze că nu e viu; muritorii de rînd erau executați pe loc iar fratelui lui Chaki, care îndrăznise să încalce eticheta curții, i s-a făcut concesiă să fie omorît cu întîrziere. Regele Chaki avea însă dreptul să strănute după pofta inimii, în timp ce cei din jur îi urau: „Să crești mare cît un munte!“

Din romanele lui Eugène Sue și Jules Verne aflăm că strănutul putea să aibă câteodată un rol salvator. Membrii unei secte din India, de pildă, care își jertfeau prizonierii singeroasei zeițe Kali, își eliberau victimele dacă acestora li se întimpla să strănute.

Încă savanții antichității au încercat să găsească o explicație obiceiului universal de a însoți strănutul de o urare oarecare. Vechii romani socoteau că el se trage de la omul modelat în lut de Prometeu; primul semn de viață al acestui strămoș mitologic ar fi fost un strănut puternic. Celții credeau că urările îl ocrotesc pe om împotriva urstătoarelor. Aproape toate popoarele din antichitate nutreau credința că actul

strănutului se datora intervenției unor spirite, bune sau rele (credință întreținută de faptul că strănutul e o manifestare independentă de voința omului).

Obiceiul urărilor a prins rădăcini și s-a dovedit neobișnuit de viabil, deși lumea civilizată luptă împotriva lui de cîteva veacuri. La sfîrșitul secolului XVII în Anglia și în Franța s-a dus o adevărată campanie împotriva tuturor urărilor adresate celui ce strănută. În „Codurile manierelor elegante“ care au ajuns pînă la noi se recomandă, de pildă, ca strănutul să fie remarcat de cei din jur doar printr-o ușoară înclinare a capului... Normele de conduită din zilele noastre au abrogat și această regulă, dar tradiționalul „Noroc!“ sau „Sănătate!“ continuă să trăiască.

E. Plonski

IDEI PRECONCEPTE

Adevărul despre fulgii de zăpadă

Știm cum seamănă între ele două picături de apă. În momentul, însă, în care stropii lichizi se transformă în fulgi de zăpadă, uniformitatea lor dispare și fiecare fulg capătă o personalitate proprie. Părerea că nu există fulg al cărui desen să fie identic cu al altuia e foarte veche și nimeni n-a încercat s-o combată. Dar iată că nu de mult d-na A. Cole, din statul Michigan (S.U.A.) a avut ideea și răbdarea să demonstreze că cristalele de zăpadă se bucură de o reputație neîntemeiată.

Argumentele invocate se bazează pe calcule. Un strat de numai 10 cm de zăpadă, de exemplu, ce acoperă o suprafață de 1 km² conține peste 300 de miliarde de fulgi. Iarna, însă, zăpada acoperă aproximativ 100 de milioane de kilometri pătrați și pe alocuri formează straturi mult mai groase de 10 cm. Și aceasta în fiecare an, de milioane de secole. Cine se încumetă, se întrebă A. Cole, să stabilească cifra exactă a fulgilor de nea care au căzut pe planeta noastră? Și cine poate să știe, de vreme ce imaginea lor n-a fost reprodusă spre a fi comparată, cum arăta fiecare în parte? De altminteri, din punct de vedere matematic, ar fi cu neputință ca la un număr atât de mare de fulgi să nu se găsească cel puțin doi cu contururi asemănătoare.

E. Garșin

FILATELIE

Piese rare

Scotocind prin hîrțile familiei în căutarea unor „obiecte de preț“ pe care să le schimbe cu colegii de școală,

L. Vernon Vaughan a dat în 1875 peste o scrisoare francată cu un timbru de un cent, datînd din 1856. Pînă și băiatul și-a dat seama că avea de-a face cu un timbru neobișnuit: de formă octogonală, reprezenta un vapor și purta inițialele E.D. și ștampila „Demerara A P 4 1856“. De aceea, cu toate că era o marcă murdară, a vîndut-o pe „fabuloasa“ sumă de 6 șilingi. Posesorul ei actual (care preferă să rămînă anonim) nu ar ceda-o nici pentru 100 000 de dolari și o păstrează într-un seif. Între timp s-a descoperit și originea celui mai scump timbru din lume: în 1856 Guyana Britanică (Demerara, după vechea denumire) rămăsese fără timbre. Stocul i se terminase și vaporul poș-

tal întîrzia. Neputînd admite întreruperea operațiilor poștale, directorul poștei dispusese tipărirea neobișnuită a mărci de un cent.

Piese rare de colecție au devenit și timbrele născute din greșeli neobservate la timp: o literă sau o cifră desenată anapoda, o culoare aplicată aiurea. Cum se face că în mijlocul unei coli de timbre portocalii de 100 de ruble emise în 1922/23 a apărut un timbru de 70 de ruble care ar fi trebuit să fie mov, rămîne un mister.

Amuzant este timbrul de 10 copeici „Zborul Moscova — San Francisco peste Polul Nord 1935“, pe care în textul tipărit cu litere roșii, s-a scris cel de al doilea nume al orașului american cu inițială mică.

De o sută de ori mai scump decît geamănul său „normal“ este timbrul supratipărit în 1922 cu „100 r + r 100“, în care cel de la doilea r (ruble) își avea de fapt locul după cifra.

— Linștește-te, draga mea, toți musafirii au plecat. Aștia sînt vecinii care protestau că facem gălăgie.

Drama insulei Cocos

(Urmare din pag. 4-a)

pant la multe expediții primejdioase organizate de nu mai puțin celebrul vulcanolog Harun Tazieff. Ce se întâmplase?

Cu trei luni în urmă, după ce făcuse o largă publicitate planului său de căutare a comorii, speologul sosește în insulă, împreună cu doi prieteni ai săi: ziaristul Jean Portelle și scriitorul Claude Charlier.

Iată câteva extrase din jurnalul lui Robert Verne.

„...vineri pornim la drum spre golful Chatham ca să cercetăm grotă. Marea e cenușie și monotonă, valurile se izbesc cu putere de stînci. Claude spune: „Poate ar fi mai bine să așteptăm pînă se potolește oceanul...” Barca e încărcată la refuz. Toți ieșim fără dificultăți din golf și începem să înaintăm în jurul promontoriului, ținîndu-ne cit mai departe de țărm. Sintem într-o dispoziție excelentă. Deodată motorul începe să duduie și apoi amuțește. Alarmat, strig: „Repede la visle!” Dar ele au fost strivite sub cort. Valurile care izbesc dintr-o parte răstoarnă barca, Aud un strigăt nedeslușit. Un alt val mă smulge și pe mine și mă izbește cu putere de o stîncă. Mă agăț cum pot de stîncă și ies la mal... Încep să strig disperat: „Jean! Claude!” Dar nu se aude decît vuietul valurilor. Cel mai mult mă îngrijorează Jean, care abia se poate menține la suprafața apei. Strig din nou, dar nici un răspuns. Un val puternic

e cit pe ce să mă arunce din nou în apă. Barca a fost zvirlită la o distanță de vreo 50 de metri. Poate că prietenii mei se vor fi aflînd de partea cealaltă a promontoriului, îmi spun, și încep să urc. Picioarele zdrelite îmi singerează, cămașa nu mai am, toate lucrurile mi-au fost înghițite de valuri. Pe țărm nu e nimeni. Un nor de furnici zburătoare mi se lipește de trup. Strig disperat, plîng. De cîteva ori sint gata să mă înec. La tabără ajung abia noaptea tîrziu. Sleit de puteri și pradă unei cumplite deznădejdi, iau o sticlă cu alcool din care beau o porție zdravănă, restul mi-l torn pe trup. Totul s-a sfîrșit. Hunii mei prieteni au murit”.

Rămas singur, față în față cu aventura, vreme de două luni Verne scruta orizontul cit era ziua de mare pînă cînd i se tulbura vederea. În două rînduri zărise cîte o corabie, dar pînă să aprindă bucata de cauciuc stropită cu benzină, pe care o pregătise, navele dispărură la orizont... În ultimele zile speologul ajunsese în pragul nebuniei.

Cei trei francezi sperau că, dacă n-aveau să descopere aur în insulă, tot ar fi tras un folos de pe urma călătoriei. Întorși în Franța ei își propuneau să scrie o carte despre aventurile prin care trecuseră și să facă o serie de emisiuni la posturile de radio și televiziune. Dar ca multe alte aventuri legate de mirajul aurului din insula Cocos, lucrurile luaseră și de data aceasta o întorsătură dramatică.

Se poate procura și cu PLATA ÎN RATE de la MAGAZINELE COOPERATIVELOR DE CONSUM

Întreprinderea de Mobilier și Decorațiuni

din str. „30 Decembrie” nr. 44, București,
execută pentru unitățile de stat :

- Mobilier pentru unități comerciale (toneți, rafturi, gondole, mese, scaune).
- Mobilier pentru cinematografe, teatre, case de cultură, școli (scaune, cortine, aparataj de scenă, bănci școlare reglabile, catedre).
- Perdele de protecție contra soarelui pe rulouri, perdele diferite (voal, pluș).
- Confecții textile (huse, cearceafuri, tapițerii).
- Firme scrise pe geam.
- Lucrări și materiale pentru agitație vizuală (drapele, flamuri, steme pictate sau din metal).

Informații la telefon 13.35.15 sau 15.04.29.

Întreprinderea de prefabricate „GRANITUL”

București, șoseaua Vergului nr. 18, sectorul III
Produce și livrează în mod curent:

Prefabricate din beton armat

- Stâlpi și grinzi pentru construcții industriale;
- Panouri de fațadă și pereți despărțitori pentru construcții de locuințe;
- Rampe de scări cu 8 și 16 trepte;
- Cabine de băi cu instalațiile montate și gata finisate;
- Bolțari, plăci, chesoane pentru canale de termoficare;
- Chesoane de acoperiș;
- Elemente de garduri industriale;

Elemente de finisaj și materiale de construcții

- Trepte și contratrepte mozaicate;
- Plăci beton pentru terase și plăci mozaicate pentru pardoseli;
- Terasit într-o gamă variată de culori;
- Plăci fibrobeton de 50x50x3,5 cm.;
- Borduri cu stratul de uzură din rocă dură;

Elemente de canalizare

- Tuburi de beton cu diametrul de 150—1500 mm.;
- Cămine de vizitare;
- Guri de scurgere.

CEREȚI

Stofe

DIN LÎNĂ PURĂ
CU FIRE FINE,
SUPERIOARE

PRODUSE DE

„LIBERTATEA”

SIBIU

VARIAT SORTIMENT
DE DESENE ȘI CULORI

RATE... RATE... RATE...

PENTRU LUNA APRILIE S-A LĂRGIT GAMA MĂRFURILOR CE SE VÎND CU PLATA ÎN RATE

- Confecții finite și la ultima probă executate din țesături și jerse pentru adulți, adolescenți și copii.
- Garnituri și piese separate de lenjerie de pat.
- Stofă de mobilă.
- Perdele „FLORENTINER” din bumbac.

Pînă la 30 aprilie, le puteți procura cu un acout de 25 la sută și restul în șase rate lunare

RATE... RATE... RATE...

Meditații pentru dactilografie predă

Cooperativa „Deservirea”

Tariful 5 lei pe oră

Informații și înscrieri în str. Filitti nr. 10, telefon

13 54 69, zilnic între orele 13—17,30

„De vânzare...”

Ieșisem la plimbare cu prietenul meu Vladik. Eram într-o dispoziție excelentă, fără vreun motiv special.

— Privește, mă înghionți la un moment dat Vladik. Unde te uiți, blegule? Acolo, în dreapta, e o fată a-ntia!

M-am uitat și am încremenit. Era, într-adevăr, o frumusețe de fată, subtilă și cu ochii mari, căprui. Se oprise lângă un moș și examina cu interes câțelul lăptos pe care acesta îl ținea în brațe.

— Trebuie s-o cunosc! Cu riscul vieții! declară Vladik.

Camuflindu-și ochii îndărătul unor ochelari de soare, el îi dădu țircoale un timp, cu aerul unui detectiv versat, apoi se apropie de mine.

— E-n ordine, îmi opți Vladik. Am aflat că locuiește pe strada Komsomolskaia și că umblă să-și cumpere un doberman. Știi, e o rasă rară de cîini. Se găsește greu. Așa că să ne apucăm de treabă. Sper că ai priceput.

Din cauza căldurii, însă, pricepeam

mai greu și Vladik a fost nevoit să-mi tălmăcească totul de-a fir-a-păr.

Planul lui era de o simplitate genială: lipim un anunț pe strada Komsomolskaia și așteptăm la mine acasă.

— Ai s-o vezi apărind cât ai zice pește, spuse Vladik încântat.

— Dar cu dobermanul ce facem?

— N-ai pic de imaginație, zevzecule! mă repezi Vladik. Unul din noi va face pe dobermanul! Parcă trebuie neapărat să-i arătăm javra? Dobermanul, adică tu sau eu, va sta ascuns în baie. Totul e să învățăm să chelălăim. Dar asta-i o afacere de două-trei zile.

Am tras la sorti.

— Asta mi-e norocul, n-am încotro, oftă Vladik scoțind bilețelul pe care scria „doberman”.

Am împrumutat potaia vecinilor, ca să-l învățăm pe Vladik să latre cât mai veridic. Era un dulău respectabil, care când prindea glas făcea să zăngăne geamurile. Aveai ce învăța! Vladik se dovedi un elev silitor. Pe la miezul nopții nu mai puteam distinge mirrițul și lătratul dulăului autentic de cel al lui Vladik. Era cazul să lipim anunțul cum că se vinde un doberman.

Apoi a început coșmarul. Zeci de iubitori de cîini, care doreau să achiziționeze un doberman tânăr, îmi telefonau, băteau la poartă sau la fereastră. Am răgușit tot răspunzînd „S-a vîndut!”

Pe ea am zărit-o de departe. Vladik o zbughi în baie, iar eu am intrat în rolul unui crescător de cîini amator. După ce, în sfîrșit, mult așteptata vizitatoare trecu pragul casei, am avut grijă să întrerup soneria și să prind de ușă o hîrtie pregătită din timp: „Dobermanul a fost vîndut”.

— Bună ziua, mă numesc Arkadi. m-am prezentat vizitatoarei.

— Am venit în legătură cu anunțul. Aș putea să văd cîinele? mă întrebă fata, căutînd cu ochii în jur.

— Știi, s-a întimplat ceva neprevăzut... A trebuit să-l încui în baie. De fapt, e foarte rău și nu suferă persoanele străine.

Întru confirmarea spuselor mele, din baie se auzi un miriit fioros și un rîcîit de gheare. Fata ascultă cu atenție sunetele, apoi scoase din poșetă un pachet.

— Aș putea să-i dau niște salam?

— Vai, nu! am exclamat eu... E mai prudent să mă lăsăți pe mine...

Am luat salamul și deschizînd cu băgare de seamă ușa de la baie, am aruncat salamul înăuntru. Miriitul se transformă într-un clefăit sonor, dar pașnic. Cred și eu, era salamul preferat al lui Vladik...

— Ați reușit să obțineți bilete la filmul „Ei doi și fericirea”? am început conversația de salon prevăzută de programul nostru.

În aceeași clipă, însă, din baie răzbătu un plescăit de apă. Ce l-o fi apucat să se spele tocmai atunci?

— Ce se aude? întrebă fata, mirată.

— Cum să vă spun... E dresat... Am impresia că se spală.

— Înțeleg, spuse fata și zîmbi drăgălaș. Apoi se îndreptă spre camera de baie și, cu o mișcare bruscă, deschise ușa.

Am țîșnit din casă într-o direcție necunoscută și abia seara tîrziu am avut curajul să mă întorc... În cutia de scrisori se zărea ceva alb. Am scos o bucată de hîrtie mototolită, hîrtia în care fusese învelit salamul și pe care scria, cu cel mai autentic scris de doberman: „Arkadi! Stăpina m-a scos la plimbare”.

R. Ilin

Care pe care

A fost odată un morar a cărui moară devenise nerentabilă. De, se mai întimplă. Ajuns la strimtoare, el se gîndi că nu-i rămînea altceva de făcut decît să încheie un pact cu diavolul. Așa că îl chemă pe Necuratul la el.

— Ce s-a întimplat? se interesă dracul.

— Aș vrea să-ți vînd sufletul meu.

— Ai înnebunit? Iadul e supraaglomerat. Nu mai primesc suflete nici măcar la preț redus sau cu plata în rate!

— Dar dacă am încheia o afacere? insistă morarul.

— Și cum naiba îți inchipui această colaborare?

— Am putea cultiva cartofi...

— Pe dracu! Pentru ca tu să iei ce crește sub pămînt, iar eu să primesc ce e pe deasupra!

— De acord, declară morarul încîntat.

— Du-te la... în fine, la altcineva, nu la mine, se înfurie dracul, nu mă mai las dus de nas cu povești stupide!

— Lua-te-ar naiba, zise morarul descurajat, mie-mi crapă buza de nevoie!

— Bine, morarule, se răzgîndi Necuratul, o să încerc să fac ceva pentru tine. Aș putea, de pildă, să cresc niște crapă pe care tu să-i vinzi.

— Și ce-mi ceri pentru asta?

— Nimic. O să încheiem doar un contract, iar sufletul n-ai decît să-ți oferi la întreprinderea comunală.

Morarul semnă contractul gata întocmit, fără să-l mai citească, și-i mulțumi Necuratului cu lacrimi în ochi pentru bunătatea lui. Apoi se vîrli în pat și adormi. Dracul se plimbă, cîntă și se ținu de drăcovenii vreme de cinci ani, după care se înființă la morar.

— Ce zi minunată! exclamă morarul vesel. Unde-mi sînt crapii?

— Crapi n-am, zise dracul punînd un teanc de bancnote pe masă, dar mi-am permis să-ți aduc o despăgubire.

— Ești dat dracului, declară morarul și dădu să ia banii.

— O clipă, îl opri Necuratul. Conform contractului trebuia să amenajezi un iaz pentru crapă. Unde e?

Morarul rămase cu gura căscată.

— Asta-i una, continuă dracul. În al doilea rînd, trebuie să-mi plătești

daune pentru că nu ai umplut iazul cu apă și pentru că apa nu a fost îmbogățită biologic.

— Dar nu am nici o para chioară și pe deasupra mai datorez și аренда!

— Atunci te așteaptă focul gheenei, zise diavolul rinjînd, căci se mai adaugă o sumă de despăgubire pentru neplata despăgubirilor contractuale. Miine vînd după bani.

Dar cînd se întoarse a doua zi, morarul nu era singur.

— Dă-mi voie să-ți prezint pe avocatul meu, spuse morarul.

Dracul se îngălbeni, atît cît putea să se îngălbenescă un drac.

— Colega, începu avocatul, întrucît crapii nu au avut greutatea minimă convenită de 2 kilograme și nu s-a plătit chiria pentru iaz, întrucît nu s-au respectat regulile epidemiologice și puietul nu a fost preluat la timp, rezultă că la toate acestea se adaugă despăgubirile pentru neplata despăgubirilor contractuale.

— Omul ăsta-i dracul gol, exclamă Necuratul, întinzînd teancul de bancnote, dar își trase repede mîna înapoi.

— Crapii nu au fost plătiți! Iazul nu a fost suficient de adînc! vociferă el disperat.

— Crapii nu au fost din varietatea Cyprinus specularis, declară avocatul împerturbabil.

...Gurile rele spun că disputa dintre cei doi colegi de breaslă continuă și azi.

— N-ai de gînd să înveți o dată să zbori?

Un aparat ideal

S-a inventat un nou dispozitiv pentru însușirea rapidă, aproape fulgerătoare, de cunoștințe noi. Dacă va fi adoptat, putem spera că toate mașinile electronice care în momentul de față încearcă să pătrundă în învățămînt vor

fi aruncate la fiare vechi. Dispozitivul cu pricina a fost botezat Condensator și acumulator rapid și temeinic de erudiție. Sau, prescurtat, C.A.R.T.E.

Aparatul are o seamă de avantaje față de orice alte mașini folosite azi în sistemul de învățămînt. El funcționează fără cabluri, nu conține circuite electrice care, după cum se știe, obișnuiesc să se defecteze, nu trebuie conectat la o rețea electrică ce se întimplă să fie de 220 v în timp ce în comerț se află aparate de 120 v, în sfîrșit, n-are piese mecanice ce pot lipsi (pentru moment) din magazine.

În plus: aparatul e portativ, ușor și poate fi folosit de oricine, fără învîții de vîrstă și sex.

Cum funcționează această invenție extrem de simplă, care poate declanșa o adevărată revoluție în știință?

Aparatul C.A.R.T.E. e alcătuit dintr-un număr de foi de hîrtie, mai multe, ajungînd pînă la cîteva sute, sau mai puține, după volumul informațiilor. Fiecare foaie e prevăzută cu un număr, așa încît folosirea foilor în altă ordine decît cea indicată este, de regulă, exclusă. Succesiunea firească a foilor e asigurată de un mecanism de fixare numit popular copertă.

Fiecare foaie de hîrtie furnizează informații codificate în simboluri perceptive pe cale optică și înregistrate automat de creier. Asimilînd cuprinsul unei fețe a foii, cel ce mișcă aparatul are posibilitatea, printr-o simplă mișcare a mîinii, să întoarcă foaia pentru a lua cunoștință de informațiile conținute de cealaltă parte.

Folosirea celor două fețe ale foii asigură o economie maximă și o reducere sensibilă a dimensiunilor și costului aparatului C.A.R.T.E. Ca să nu se grăbim că pentru deschiderea și închiderea lui sau pentru punerea aparatului în funcțiune nu-i nevoie să apeși butoane și să învîrți manivele. C.A.R.T.E. poate fi luat, deschis și pus în funcțiune în orice moment. Aparatul e dotat cu un indicator special care ușurează găsirea informației necesare. Altminteri el poate fi manevrat în orice direcție, de la cap la coadă sau invers (deși primul procedeu e cel mai eficient).

Contra unei sume derizorii poate fi achiziționat un mecanism ajutător confecționat din carton, piele etc. care, introdus în C.A.R.T.E., indică în timpul cel mai scurt coordonatele exacte ale locului la care s-a oprit posesorul aparatului în cursul ultimei perioade de acumulare a erudiției. Mecanismul are meritul de a fi universal: se potrivește la orice tip de C.A.R.T.E.

Costul noului aparat e în raport cu dimensiunile lui și cu obiectul informației. De pe acum se găsește de vânzare numeroase aparate C.A.R.T.E. care conțin informații cu subiecte variate și adaptate mai multor nivele de dezvoltare.

O dată achiziționat, C.A.R.T.E. nu necesită investiții suplimentare, cheltuieli de întreținere, baterii, rezistențe, lămpi, benzină, cauciucuri, deoarece sursa lui de energie, brevetată de inventator, deși de intensitate variabilă, se află în fiecare dintre noi.

Aparatul poate fi păstrat în containere speciale, dar se comportă excelent și pe un simplu suport de lemn. Într-un cuvînt, Condensatorul și acumulatorul rapid și temeinic de erudiție are foarte multe calități și nici un cusur. I se prevede un viitor strălucit.

(După „Nauka i Jizni”)

FOTOGRAFII SE AMUZĂ

— Eu îmi iau doctoriile fără mofturi!

Foto: G. Mazur